

Katedra: KPP

Studijní program: Specializace v pedagogice

Studijní obor: UOP

Jazykové vzdělávání studentů na FS TUL

Language education of students at Technical University of Liberec Faculty of Mechanical Engineering

Bakalářská práce: 11–FP–KPP– 42 (pořadové číslo BP na katedře KAT v roce RR)

Autor:

Podpis:

Ing. Pavel Petera

Vedoucí práce: *PhDr. Mgr. Simona Kiryková, Ph.D.*

Konzultant:

Počet

stran	grafů	obrázků	tabulek	pramenů	příloh
59	0	1	13	26	4

V Liberci dne: 28.6.2013

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE
(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Ing. Pavel PETERA**
Osobní číslo: **P09001342**
Studijní program: **B7507 Specializace v pedagogice**
Studijní obor: **Učitelství odborných předmětů**
Název tématu: **Jazykové vzdělávání studentů na FS TUL**
Zadávací katedra: **Katedra pedagogiky a psychologie**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

Cíl práce: Provést analýzu současného stavu výuky jazyků na FS TUL. Zjištěné poznatky porovnat se stavem na vybraných fakultách

Metody: obsahová analýza dokumentů, dotazníky, rozhovor

Požadavky:

- analyzovat stav výuky jazyků na FS TUL a provést komparaci s vybranými fakultami
- popsat a vyhodnotit požadavky vybraných vyučujících FS TUL na jazykovou připravenost studentů v průběhu studia
- provést expertní rozhovor s vybranými vyučujícími jazyků na FS TUL
- vyhodnotit spokojenost studentů se stavem výuky jazyků na FS včetně zohlednění jejich předchozího jazykového vzdělávání

Rozsah grafických prací:

Rozsah pracovní zprávy:

Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná**

Seznam odborné literatury:

SKUTIL, M a kol.: Základy pedagogicko psychologického výzkumu pro studenty učitelství: Portál 2011, ISBN 978-80-7367-778-7 (254s.) PRŮCHA, J.: Srovnávací pedagogika: Portál 2006, ISBN 80-7367-155-7 (263s.) LOJOVÁ, G; VLČKOVÁ, K.: Styly a strategie ve výuce cizích jazyků: Portál 2011 ISBN 978-80-7367-876-0 (224s.) VAŠUTOVÁ, J. Strategie výuky ve vysokoškolském vzdělávání. Praha : UK PedF, 2002. ISBN 80-7290-100-1. (282 s.)

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Simona Kíryková, Ph.D.
Katedra pedagogiky a psychologie

Datum zadání bakalářské práce: **13. května 2011**

Termín odevzdání bakalářské práce: **27. dubna 2012**

doc. RNDr. Miroslav Brzezina, CSc.

děkan

L.S.

doc. PhDr. Tomáš Kasper, Ph

vedoucí katedry

dne

23-05-2011

Čestné prohlášení

Název práce: Jazykové vzdělávání studentů na FS TUL
Jméno a příjmení autora: Pavel Petera
Osobní číslo: P09001342

Byl/a jsem seznámen/a s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon), ve znění pozdějších předpisů, zejména § 60 – školní dílo.

Prohlašuji, že má bakalářská práce je ve smyslu autorského zákona výhradně mým autorským dílem.

Beru na vědomí, že Technická univerzita v Liberci (TUL) nezasahuje do mých autorských práv užitím mé bakalářské práce pro vnitřní potřebu TUL.

Užiji-li bakalářskou práci nebo poskytnu-li licenci k jejímu využití, jsem si vědom povinnosti informovat o této skutečnosti TUL; v tomto případě má TUL právo ode mne požadovat úhradu nákladů, které vynaložila na vytvoření díla, až do jejich skutečné výše.

Bakalářskou práci jsem vypracoval/a samostatně s použitím uvedené literatury a na základě konzultací s vedoucím bakalářské práce a konzultantem.

Prohlašuji, že jsem do informačního systému STAG vložil/a elektronickou verzi mé bakalářské práce, která je identická s tištěnou verzí předkládanou k obhajobě a uvedl/a jsem všechny systémem požadované informace pravdivě.

V Liberci dne: 28. 06. 2013

vlastnoruční podpis

Pavel Petera

Děkuji své vedoucí bakalářské práce PhDr. Mgr. Simoně Kírykové, Ph.D.

za odborné vedení bakalářské práce, poskytování rad a doporučení.

Dále děkuji své ženě za výraznou psychickou podporu a zároveň za cenné postřehy z pohledu pedagoga ZŠ.

Anotace:

Tato práce se snaží vyjmenovat proměnné jazykového vzdělávání od MŠ až po VŠ a jako cíl je pak zanalyzovat, zda výuka jazyků studentů FS TUL je dostatečná, případně jaké kroky by mohl student sám, nebo vedení fakulty podniknout, či případně i systémové kroky, které by umožnily, aby fakultu opouštěli lépe jazykově vybavení absolventi.

Klíčová slova: Jazykové vzdělávání, TU v Liberci, FS

Abstract:

This thesis has been trying to detect all variables during language education since nursery school up to university. The aim of this thesis is to analyze if a language education at Technical University of Liberec, Faculty of Mechanical Engineering is sufficient eventually which steps could be done by student or faculty in order to get better language educaded grauates. It should consider also „system changes“.

Key words: Language education, Technical University of Liberec, Faculty of Mechanical Engineering

OBSAH

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....	9
ÚVOD.....	11
I TEORETICKÁ ČÁST.....	12
1.1 Jazykové vzdělávání na úrovni mateřských škol	13
1.2 Jazykové vzdělávání na úrovni základního školství.....	14
1.3 Jazykové vzdělávání na úrovni středního školství.....	16
1.4 Jazykové vzdělávání na úrovni vysokého školství.....	18
1.4.1 Jazykové vzdělávání na FS TUL	19
1.5 Metoda CLIL	21
1.6 Pohled z hlediska zaměstnavatelů.....	24
1.7 Další vzdělávání jako šance k jazykovému rozvoji	25
1.7.1 Zápis jazyka jako nepovinného z nabídky univerzity.....	25
1.7.2 Vnitřní jazyková škola TUL.....	26
1.7.3 Soukromý lektor/jazyková škola.....	26
1.7.4 Jazykové vzdělávání u studentů DSP	26
1.8 Program Erasmus – nejen jazyková zkušenost	27
II PRAKTICKÁ ČÁST.....	28
2.1 Cíl praktické části	28
2.2 Metoda	28
2.3 Vzorek	28
2.4 Předpoklady	29
2.5 Popis realizace	30
2.5.1 Úvod do statistického vyhodnocení dotazníků	30
2.5.2 Statistické testy	30
2.6 Prezentace a interpretace dat	32
2.6.1 Prezentace dat z dotazníků	32
2.6.2 Expertní rozhovor s děkanem FS.....	47

2.6.3	Expertní rozhovor s Erasmus koordinátorkou FS TUL	49
2.7	Ověření předpokladů	50
2.8	Diskuse výsledků	52
ZÁVĚR	54
Použitá literatura	57
Seznam Příloh	59

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

n	počet vstupních dat
p	hladina významnosti α , při které se hypotéza H_0 nezamítá
P	pravděpodobnost jevu
π	odhad relativní četnosti
s	směrodatná odchylka
s^2	výběrový rozptyl
x_i	naměřená data
\bar{x}	střední hodnota
$x_{0,5}$	mediánová hodnota výběru x

BSP –bakalářský studijní program

MSP – magisterský studijní program

NMSP – navazující magisterský studijní program

NMSP – Navazující magisterský studijní program

TUL – Technická univerzita v Liberci

FS – Fakulta strojní

FT – Fakulta textilní

FM – Fakulta mechatroniky

FP – Fakulta pedagogická

EHEA – European Higher Education Area

ECTS- European Credit Transfer and Accumulation System

KCJ - Katedra cizích jazyků Ekonomické fakulty TUL

CEFR - Společný evropský referenční rámec pro jazyky (Common European Framework of Reference for Languages)

VŠ – Vysoká škola

SŠ – Střední škola

ZŠ – Základní škola

ÚVOD

V celém procesu vzdělávání od mateřských po vysoké školy je mnoho proměnných, které mohou ať již negativně či pozitivně ovlivnit výslednou úroveň jazykových znalostí studenta. Tato práce se snaží alespoň ve stručnosti vyjmenovat tyto proměnné a ***jako cíl je pak zanalyzovat, zda výuka jazyků studentů FS TUL je dostatečná, případně jaké kroky by mohl student sám, nebo vedení fakulty podniknout, aby fakultu opouštěli absolventi s cizím jazykem na vyšší úrovni.*** Práce se zaměřuje i na systémové kroky, které by umožnily, aby fakultu opouštěli lépe jazykově vybavení absolventi.

V současné době globálního světa již je na stále běžnějších úrovních vyžadována znalost cizích jazyků ať už jde o práci, studium či jiné oblasti běžné činnosti. Konkrétně pro občany České Republiky se vstupem do Evropské Unie otevřelo mnoho možností plynoucích ze základních myšlenek EU, mezi něž patří zejména „volný pohyb osob“, avšak na druhé straně se ukázalo nezbytné zvýšit jazykovou vybavenost obyvatelstva.

Zejména u vysokoškolsky vzdělaných lidí, jakožto skupinou, která se ve většině případů setkává s globálním světem často, je znalost jazyka velmi důležitá. Tento fakt však bohužel není zcela zohledňován a na jazykovou výuku zejména na úrovni vysokého školství není kladen takový důraz. Tento fakt je ještě umocněn na technických fakultách, kde je kladen důraz zejména na to, aby byl student připravován co nejvíce ve „své“ oblasti (dle údajů studijních plánů technických fakult – odkazy uvedeny v literatuře).

Zaměstnavatelé především větších nadnárodních společností, ale již i firem s lokální působností, si nižší jazykovou úroveň velmi uvědomují, a v tomto duchu se chovají i při výběru svých zaměstnanců. Při žádosti o místo tedy přichází pro mnohé absolventy zklamání, kde je upřednostněn protikandidát s lepší jazykovou výbavou, i za cenu toho, že bude menší odborník ve svém oboru. Tento fakt si však mnozí učitelé ani studenti do té doby neuvědomují. K momentu prozření dochází až velmi pozdě, takže absolvent si toto uvědomí, když nastane neúspěch při výběrovém řízení na pracovní místo a pak je nucen přistoupit k „dalšímu“ vzdělávání v oblasti jazyků, nebo se smířit s méně atraktivním zaměstnáním.

K jazykovému vzdělávání v rámci Evropy je velice důležitý tzv. „Boloňský proces“, neboli utváření Evropského prostoru vysokoškolského vzdělávání, který

byl vytvořen na základě dohody podepsané v červnu 1999 v Boloni. Na procesu se nejprve podílelo 29 evropských zemí, přičemž cílem bylo do roku 2010 vytvořit jednotný Evropský prostor vysokoškolského vzdělávání (European Higher Education Area – EHEA). Na tomto prostoru, jež byl vyhlášen v březnu roku 2010 se podílelo již 47 států a bylo dosaženo, že původně i zcela rozlišné národní vysokoškolské systémy se unifikovaly do jednoduché struktury jakou můžeme nyní vidět i na českých vysokých školách (bakalářské, magisterské a doktorské studium). (Průcha, 2006)

Z hlediska podpoření studia jazyků v EHEA je však velmi důležité, že studentům je umožňována bezproblémová mobilita spočívající zejména v jednoduchém systému uznávání studia na zahraničních univerzitách. Toto způsobuje, že čím dál více studentů stráví minimálně jeden semestr v zahraničí. Mezi další devizy EHEA je existence tzv. ECTS (European credit transfer and accumulation system), tedy evropský systém pro přenos a shromažďování kreditů. Tento nástroj vznikl již v roce 1989 a sloužil zejména k zjednodušení uznávání částí studia absolvovaného v rámci programu Erasmus. Později se však stal nedílnou součástí Boloňského procesu, kde slouží opět k uznávání a k akumulaci výsledků studia. Kredit samotný by pak měl odrážet námahu, a časovou náročnost, kterou bylo třeba vyvinout k dosažení onoho výsledku studia (EC, 2013).

Dodatek k diplomu je dalším pilířem Boloňského procesu a v podstatě napomáhá lepšímu porozumění toho, jak byl daný absolvent vzděláván. Obsahuje mj. seznam předmětů, výsledek a ECTS ohodnocení v průběhu celého studia. Takovýto dodatek k diplomu pak výrazně ulehčuje např. získání práce v zahraničí. Zde je pozitivní fakt, že i české vysoké školy jsou od roku 2006 povinny tento dodatek v angličtině spolu s diplomem dodávat. Z výše uvedeného vyplývá, že na úrovni vysokého školství je jazyk základem, který otevírá možnosti využívání mnoha výhod sjednocené Evropy.

I TEORETICKÁ ČÁST

V teoretické části práce je věnován prostor zejména Literární rešerši a vlastním zkušenostem autora, či jeho kolegů pedagogů.

1.1 Jazykové vzdělávání na úrovni mateřských škol

V posledních letech se již vyskytují mateřské školy s výukou jazyků, kde k dispozici jsou od krátkých jazykových kurzů, bloků vyučovaných v cizím jazyce až po školky, které mají veškerou výuku v cizím jazyce (většinou v angličtině).

Když opomeneme potenciální problémy, které může takový styl výuky vyvolat, či podpořit, tak je problémem i finanční stránka věci, která při výši školného kolem 9000Kč (Liberecká jazyková školka, o. p. s. - v roce 2013) je pro většinu rodičů takovéto vzdělávání zkrátka nedostupné.

Mezi hlavní problémy, které může způsobit jazykové vzdělávání předškolních dětí je skutečnost, že mnoho učitelů jazyků nemá aprobaci k tomu učit na MŠ a jejich přístup není často adekvátní a děti jsou zpravidla přetěžovány. Více rozvinutí jedinci toto často překlenou, ale problém nastává u dětí, kde došlo k opožděnému vývoji. Takovéto dítě pak jednoduše není schopno jazykovou výuku zvládat a často se nenaučí ani pořádně mateřský jazyk, nebo dochází k jiným deformacím ve vývoji (Richterová, 2011).

Jako příklad mohu uvést rodinu mého příbuzného, který dostal možnost přechodně pracovat pro EU v Bruselu. Měl syna s mírně opožděným vývojem, což způsobily pravděpodobně časté nemoci v kojeneckém věku. Chlapec se naučil nejen chodit později, ale i vývoj řeči byl proti jeho vrstevníkům opožděný. V jeho 3 letech, kdy se rodina přestěhovala do Bruselu, začal navštěvovat francouzskou mateřskou školu. Zde si během půl roku nebyl schopen jazyk osvojit, neboť neovládal ani svoji mateřštinu a začal se ve školce trápit, neboť si nenašel kamarády a musel být nasměrován zpět do domácí péče. Nyní je již rodina zpět v ČR a ani roční odklad chlapci nepomohl se srovnat ve vývoji a navštěvuje speciální školu.

Jako druhý příklad nevhodného předškolního jazykového vzdělávání mohu uvést českou rodinu žijící v Číně. Dítě navštěvuje „mezinárodní školku“ s výukou v angličtině. Zde však je problém v tom, že většina dětí, které školku navštěvují, nemluví anglicky a děti si pak navzájem přebírají slůvka ze svých mateřštin. Výsledkem je pak, že 4letý chlapec přidává do řeči slovíčka anglická, ale i německá a čínská. Jelikož ostatní děti ve školce určitá slovíčka také přebírají, tak dítě pak není schopno rozdělit slova do skupin na základě toho, že se s nimi dorozumí pouze s tím kamarádem, který je např. z Velké Británie.

Na druhou stranu znám mnoho případů, kde zejména české mateřské školy s částečnou výukou v angličtině fungují výborně a děti jsou bez jakékoliv deformace mateřštiny, a navíc jsou schopni zvládnout jednoduché úkony, či říkanky v angličtině.

Obdobné pravidla platí i v bilingvních rodinách, kde např. pokud má dítě problémy, nebo výrazně zpomalený vývoj, tak se doporučuje, aby rodiče na dítě mluvily pouze jedním jazykem. Na druhou stranu bych pak ocitoval zkušenost patnáctiletého chlapce vyrůstajícího v bilingvní rodině:

„Kdybych měl jen jeden jazyk či jednu kulturu, cítil bych obrovskou mezeru. Když se učíte dva jazyky od narození, od velmi raného věku vnímáte, že jsou tu i jiné jazyky a kultury. Podle mého názoru to může být dětskému vývoji a zvědavosti jenom ku prospěchu“. (Harding, 2008)

1.2 Jazykové vzdělávání na úrovni základního školství

V čase před rokem 1989 byla výuka jazyků na ZŠ téměř výhradně omezena na ruský jazyk a k učení druhého jazyka se zpravidla přistupovalo až na SŠ či VŠ a i tak šlo z politických důvodů častěji o německý jazyk. Postupem času se vzhledem k okupaci tehdejšími „Sovětským svazem“ probudila nechuť k ruskému jazyku a takřka „přes noc“ byla jeho výuka nahrazena, zejména výukou anglického či německého jazyka.

Problémem byl zejména nedostatek pedagogů s aprobací 2. stupeň na tyto nově vyučované jazyky a na druhé straně mnoho pedagogů s aprobací pro ruský jazyk, kteří by nemuseli mít s absencí ruského jazyka plný úvazek. Výsledkem bylo, že mnoho pedagogů si začalo osvojovat, či dokonce znovu učit nový jazyk, aby ho mohli nadále vyučovat (Novotná, 2007).

Z počátku po revoluci se jazyk vyučoval kromě některých výjimek až na druhém stupni, ale od roku 2010 je první cizí jazyk povinen již od třetí třídy. V RVP je uvedeno, že přednostně musí být žákům nabídnut anglický jazyk – tato formule byla do RVP zanesena kvůli zajištění maximální návaznosti mezi ZŠ a SŠ, kde je AJ povinná. Dokonce pokud chce ZŠ nabídnout žákům jako první jazyk jiný než AJ, pak je třeba mít písemně doložený od zákonných zástupců žáků jejich zájem o tento jiný jazyk. (RVP ZV, 2007)

ČR jde zde tedy dobrou cestou k naplňování evropského cíle, aby žáci ve všech státech EU ovládali anglický jazyk. Zde bylo však potřeba podniknout i další krok, neboť při stanovování priorit jazykového vzdělávání vychází Česká republika z jazykové politiky Rady Evropy a Evropské komise. Základním kritériem naplňování těchto priorit je požadavek, aby občan Evropy byl schopen komunikovat ve dvou cizích jazycích. (ČŠI, 2010)

Výše uvedené je zohledněno v RVP a řídí se následujícími pravidly: výuka druhého jazyka se má zahájit nejpozději v 8. ročníku a s celkovou dotací min 6h týdně (rozděleno mezi všechny následující ročníky, ve kterých se bude předmět vyučovat). Dosud se toto vztahovalo na jazyk jako nepovinný, ale od školního roku 2013/2014 je již i druhý jazyk povinný. Mnoho škol tak nyní řeší problém s nedostatkem pedagogů na výuku druhých jazyků. Velmi časté tak budou konfigurace 3+3 v 8 a 9 ročníku či 2+2+2 v 7 – 9 ročníku, neboť nižší týdenní hodinová dotace by nebyla efektivní a naopak k přidání výuky, což by bylo formálně možné, již v 6. či dokonce 5. třídě bude zpravidla bránit nedostatek pedagogů. Kvůli analogii s roční odmlkou na FS TUL uvádím, že ministerstvem školství je nedoporučeno učit 2. jazyk v konfiguraci 3+3+0 v 7-9. ročníku či 2+2+2+0 v z důvodu roční odmlky ve výuce jazyku před nástupem na SŠ. (RVP ZV, 2007)

V oblasti jazykového vzdělávání lze čerpat inspiraci v některých státech EU, kde je na jazykové vzdělávání kladen mnohem větší důraz, než u nás. Jako příklad lze uvést severské země, nebo např. Nizozemí. (Průcha, 2006)

Většina nizozemských dětí navštěvující základní školu zpravidla umí kromě svého mateřského jazyka – nizozemštiny i velmi dobře anglický i německý jazyk. Zde však nejde pouze o dobré zvládnutí gramatiky, nebo slovní zásoby, což mnozí čeští žáci zvládnou také, ale zejména pak o to se s daným jazykem domluvit minimálně na úrovni všedního života.

Mohu zde ze zkušenosti mé ženy jmenovat případ jedné ZŠ v Liberci, která má partnerskou školu v Nizozemí. Jednou za rok probíhají výměnné pobyty, kde vybraní žáci krátkodobě navštíví partnerskou školu. Pro skupinu těchto nizozemských žáků spolu se skupinou českých žáků vedla má žena hodinu svého předmětu v anglickém jazyce. Nizozemští studenti (ve stejném věku českých cca 14let) si poradili s připravenými úkoly bez problémů a na dotazy učitelky

odpovídali plynulými větami. Čeští studenti měli problém daným úkolům porozumět (ačkoliv byly kromě výkladu i napsané na instruktážním „listu“) a když došlo k nějaké komunikaci s učitelkou, tak odpovídali buď česky, nebo maximálně za použití slovíček YES/NO.

Dle rozboru tohoto problému s pedagogy z dané školy jsme dospěli k tomu, že angličtina je pro české studenty pouze předmět, za který dostanou známku a rozhodně to neberou jako jazyk, ve kterém by například měli jednou pracovat nebo dokonce žít v jiné zemi a používat ho na běžné záležitosti všedního života.

S velmi podobným přístupem jsem se setkal i v Číně, kde je velmi složité najít anglicky mluvícího člověka (i mezi mladými), ačkoliv mají všichni žáci AJ povinnou. Dostal jsem možnost problematiku znalosti anglického jazyka probrat s učitelkou AJ na ZŠ a dospěli jsme k naprosto stejnému závěru, kde čínští studenti považují anglický jazyk za nutné zlo a nemají v něm žádný osobní zájem.

Jako částečné řešení problému s výukou cizích jazyků na ZŠ vidím využití metody CLIL, která ukazuje, že cizí jazyk není pouze předmět, ale nástroj, který nám zcela umožňuje pracovat, či žít v cizí zemi díky tomu, že integruje obsah běžných předmětů a jazykovou výuku. Jelikož považuji metodu CLIL za účinný nástroj v jazykové výuce na ZŠ i SŠ, tak je jí v rámci této práce věnována zvláštní kapitola 1.5.

1.3 Jazykové vzdělávání na úrovni středního školství

Dle Rámcového vzdělávacího programu pro základní školy by měl každý žák na střední školu vstupovat se znalostí jednoho cizího jazyka a se základy druhého cizího jazyka. Jazykové vzdělávání na středních školách předpokládá (a rovněž je zaneseno v RVP), že žák, který od školního roku 2012/13 opouští základní školu, hovoří minimálně dvěma jazyky a to alespoň na úrovni A2 u prvního a A1 u dalšího jazyka. (RVP ZV, 2007)

Na středních školách by se na tyto základy mělo plynule navazovat a rozvíjet je. Zde však zdaleka není pro všechny obory dokonalá podpora právě v RVP. Pokud si vezmeme jako příklad obor strojnictví, což je obor, ze kterého dle údajů děkanátu FS chodí právě na FS nejvíce studentů, tak v klíčových kompetencích absolventa je uvedeno, že žák by měl dosáhnout jazykové způsobilosti potřebné pro komunikaci v cizojazyčném prostředí nejméně v jednom

cizím jazyce. Na druhou stranu v kurikulárních rámcích v oblasti jazykového vzdělávání a komunikace (kurikulární rámce vymezují závazný obsah všeobecného a odborného vzdělávání a požadované výsledky vzdělávání) je uvedeno, že žáci by měli zvládnout na různých úrovních řečové dovednosti nejméně ve dvou jazycích a rovněž, že vzdělávání v cizím jazyce by mělo směřovat k osvojení takové úrovně komunikativních jazykových kompetencí, která odpovídá:

- u prvního cizího jazyka minimální úrovni B1 podle Společného evropského referenčního rámce pro jazyky
- u dalšího cizího jazyka minimální úrovni A2 podle Společného evropského referenčního rámce pro jazyky

Rámcový učební plán pak opět s výukou dalšího předmětu v tak velké míře nepočítá, neboť celková dotace pro cizí jazyk je pouze 10 h (týdně – nutno rozdělit mezi celé čtyři roky středoškolského vzdělávání) proto nezbývá, než za účelem splnění kurikulárních rámců použít disponibilní hodiny na výuku dalšího resp. druhého jazyka. (RVP strojírenství, 2007)

Paradoxně dle mého názoru „méně globální obory“ jako jsou např. „Kosmetické služby“ (69-41-L/01) mají v RVP povinně 16h dotaci určenou pro dva jazyky.

Z výše uvedených informací lze tedy říci, že v případě středních škol je vše velmi závislé na jejich zaměření a na vůli vedení vyučovat jazyky. Obecně velmi dobrou jazykovou úroveň mají gymnázia, kde se učí povinně dva jazyky s minimální celkovou dotací 12+12 (hodin týdně pro celé 4 roky), v některých případech se učí i třetí jazyk jako volitelný. (RVP Gymnázium, 2007)

Naprostá většina studentů FS však studovala na středních průmyslových školách, kde je kvalita jazykového vzdělávání velmi odvislá od prestiže a zaměření školy. Vysoce prestižní školy zpravidla dbají i na jazyk, neboť si dostatečně uvědomují, že je důležitý. Bohužel se však většinou vyučoval pouze jeden jazyk a velmi omezený na „technickou řeč“ (studenti pak sice mají rozsáhlý přehled o slovech k oborové terminologii, ale jelikož jim chybí pořádný základ z běžné aplikace cizího jazyka, tak pak ani na odborné téma např. se zahraničním dodavatelem nejsou schopni se zapojit do rozhovoru). Problémy při výuce jazyků

na SŠ mohou být i jiného druhu, např. často dochází pouze k mechanickému učení slovíček a gramatiky. Jeden z důvodů může spočívat v jednodušším hodnocení těchto znalostí, než hodnocení jejich aplikace, nebo Lojová (2011) uvádí souvislost s vrozenými předpoklady některých žáků pro tento druh výuky.

Daleko větším problémem, který ČR trápí již od roku 1989 je nedostatek dostatečně kvalifikovaných učitelů. Dle výroční zprávy České školní inspekce (ČŠI 2010) byla v roce 2009 třetina učitelů angličtiny na SŠ nekvalifikovaná a dokonce polovina z nekvalifikovaných neměla ani vystudovanou VŠ. Jednou z příčin může být, že jazyky slouží k doplnění úvazků učitelů jiných aprobací, či je učí člověk, který sice ovládá dobře jazyk a má k tomu jazykové vzdělání, ale nemá potřebné pedagogické vzdělání.

1.4 Jazykové vzdělávání na úrovni vysokého školství

Situace na vysokých školách se velmi odlišuje dle studovaného oboru. Zatímco školy, které jsou zaměřeny na techniku, nebo zároveň i humanitní avšak nefilologické obory se dle informací ze studijních plánů jazykům příliš nevěnují, pak např. ekonomické obory připravují své studenty zpravidla ve dvou jazycích po celou dobu studia. Obecný trend je navyšovat na všech VŠ dotaci jazykové výuky. Již nyní mnoho univerzit nabízí studijní programy v Angličtině. Univerzity, které si s touto myšlenkou teprve zahrávají, mohou začínat s tím, že do svého studijního programu zařadí několik předmětů učených v angličtině, avšak tyto si většinou smějí zapisovat pouze zahraniční studenti, kteří by byli jinak bez šance studovat ve státě s méně rozšířeným jazykem (jako např. ČR) a škola tak rozšíří možnosti příchozích mobilit.

Zde mohu uvést osobní zkušenost z ročního pobytu Erasmus v Portugalsku. Ačkoliv je portugalská sedmý nejrozšířenější jazyk na světě, tak dle statistické ročenky školství (MŠMT 2013) není v ČR na základních školách vyučována a podobné je to v mnoha jiných evropských zemích (snad s výjimkou zemí mluvících jiným románským jazykem). Student ze země, kde se portugalská standardně nevyučuje (většina zemí EU) je tím pádem při studiu na portugalské univerzitě téměř plně odkázán na anglicky vyučované předměty. Jelikož navštívená univerzita (Universidade do Minho) s těmito předměty teprve začínala a tím pádem nebyla schopna zajistit vyhovující předměty pro všechny zahraniční studenty, ale zároveň měla o zahraniční studenty zájem, tak zde bylo k dispozici kompromisní

řešení. Toto spočívalo v tom, že studenti chodili na přednášky v Portugalštině, ale měli k dispozici jak anglické studijní texty, tak i zkoušky skládali v angličtině. Toto řešení není sice definitivní, ale výrazně ulehčuje příchozí mobilitu. Obdobné řešení se objevuje i na českých VŠ, kde zahraniční student má individuální studium, ale je mu doporučeno navštěvovat přednášky v češtině.

Studijní obory v angličtině se však v současné době velmi rozrůstají, např. VUT Brno má z celkových 77 oborů akreditováno 15 v angličtině (VUT, 2013), u VŠB v Ostravě je zatím pouze minimum studijních programů (VŠB, 2013), ale např. TUL FS má již pro rok 2013/14 možnost všech studovaných oborů v AJ tomuto tématu se blíže věnuje následující kapitola (kap. 1.4.1).

Co se týče vlastního jazykového vzdělávání na těchto strojních fakultách, tak rešerší studijních plánů a předpisů bylo zjištěno, že např. VUT Brno má na bakalářském studiu 4 semestry povinné angličtiny (jeden blok týdně) a je možno volit až 5 semestrů nepovinné němčiny. (VUT, 2013)

Na VŠB Ostrava se vyučuje jazyk po celou dobu BSP v rozsahu 2 hodiny týdně a je možno si ho zvolit (VŠB, 2013), zatímco ČVUT má sice povinnou výuku jazyků od 2. ročníku na BSP, ale na druhou stranu disponuje velkým množstvím volitelných kurzů (ČVUT, 2013). ČZU na Technické fakultě vyučuje jazyky většinou 4 semestry opět v rozsahu jednoho bloku (ČZU, 2013).

Pro srovnání je třeba uvést zejména jazykové vzdělávání na FT a FM TUL, což jsou potenciálně největší „konkurenti“ fakulty strojní. Zde po studiu potřebných dokumentů a rozhovoru se studenty bylo zjištěno, že jazykové vzdělávání je srovnatelné s jazykovým vzděláváním na FS, ale v případě FT je povinná i výuka druhého jazyka po dobu minimálně jednoho semestru. Výuku zajišťuje též KCJ a často je učí stejní pedagogové.

1.4.1 Jazykové vzdělávání na FS TUL

Dle údajů z KCJ byla již od založení Vysoké školy strojní v roce 1953 založena katedra cizích jazyků. Vzhledem k vývoji se od roku 1980 výuka jazyků přesunula z FS na FT, dále v roce 1990 pod FP a nakonec v roce 1990 pod fakultu, která dnes vystupuje pod názvem „Ekonomická fakulta“ a její katedra cizích jazyků zajišťuje výuku jazyků pro Fakultu strojní dodnes.

Je paradoxní, že před rokem 1989 byla výuka jazyků na lepší úrovni, neboť ruský jazyk byl povinný, a k tomu bylo povinné si zvolit i druhý jazyk z nabídky: německý jazyk, anglický jazyk a nebo španělský jazyk.

Když se poohlédnu na jazykové vyučování na FS dnes, tak na fakultě strojní se již od roku 1997 na BSP i nedávno doběhnutém MSP programu byl pouze jeden jazyk v rozsahu 0+2 (2hodiny cvičení týdně) pouze v druhém ročníku. Toto je dle mého názoru zcela nedostatečné, zejména z hlediska celkové časové dotace, ale i z jiných hledisek.

Například po neustálém jazykovém vzdělávání na školách od útlého věku (dnes povinně od třetí třídy) je zde najednou přestávka. Je všeobecně známé, že jazyk je třeba neustále procvičovat a rozvíjet a ve chvíli, kdy se tak neděje, dojde velmi rychle k zapomínání. Opětovné osvojení dříve nabytých jazykových schopností je pak problematické. To, že tento postup není správný, dokazuje i příklad, kdy při současné povinné aplikaci druhého jazyka ministerstvo školství nedoporučuje vyučovat jazyk tak, aby v devátém ročníku vznikla mezera, která by porušila kontinuitu vyučování cizího jazyka s pokračováním na střední škole (Portál RVP, 2013).

Na druhou stranu však nelze obviňovat pouze vedení fakulty, neboť dle údajů ze studijního oddělení FS je mnoho studentů spokojeno se současným stavem, nebo by dokonce uvítalo i stav, kdy by se jazyk nevyučoval vůbec.

Z vlastní zkušenosti i z informací z děkanátu FS musím potvrdit, že pro mnoho studentů složit zkoušku z angličtiny je nepřekonatelný problém, ačkoliv jinak prospívali v technických předmětech velmi dobře a zároveň úroveň zkoušky byla jednodušší. Toto platilo i přesto, že studenti si mohli zvolit jazyk, který je jim pro zkoušku bližší (volba mezi německým a anglickým jazykem).

V dnešním světě, kdy studium zahraniční odborné literatury je základem pro to být specialistou ve svém oboru (literární řešerše bez jazyků zkrátka ve většině případů na vysokoškolské úrovni nejde, neboť jen zlomek vědeckých poznatků i na našem území je publikován v českém jazyce) je třeba tento přístup změnit.

1.4.1.1 Krok fakulty strojní nejen směrem k zahraničním studentům (studijní programy v AJ)

Nabídka studia v anglickém jazyce oživila možnosti studentů s jazykovými ambicemi v rámci povinné výuky na fakultě strojní, ale zejména otevřela „bránu“ školy zahraničním studentům. Celý projekt lze označit za pilotní, neboť tato možnost se na FS nabízí od minulého školního roku 2011/2012.

V současné době tedy Fakulta strojní nabízí studium v anglickém jazyce v bakalářském studijním programu Strojní inženýrství (Mechanical Engineering) a dále ve všech studijních oborech navazujících magisterských a doktorských studijních programů. Z hlediska počtu studentů ve studijních programech jde o velmi „komorní“ záležitost, neboť v akademickém roce 2011/2012 v letním semestru byli na fakultě strojní zapsáni ke studiu v anglickém jazyce 4 studenti. Z toho jeden student studoval v rámci Mezinárodního Visegrádského fondu, tři studenti studovali jako samoplátci. Obdobně v akademickém roce 2012/2013 v zimním semestru studovali na Fakultě strojní dva studenti jako samoplátci. Velký význam má však tato výuka v anglickém jazyce pro studenty LLP ERASMUS, která usnadňuje mobilitu (FS TUL, 2012).

Velkým problémem daného studia v angličtině je jeho cena. Fakulta strojní si za rok studia BSP v anglickém jazyku účtuje 6000 USD a na NMSP 10 000 USD, což jsou částky, které jsou pro většinu českých studentů nereálné. Dle informací o školném ze zprávy OECD z roku 2012 Education at glance (OECD, 2012) je vidět, že výše tohoto školného dokonce převyšuje školné ve většině států OECD. Je však pochopitelné, že vzhledem k malému počtu studentů je třeba přistupovat k individuální výuce, což přináší vyšší náklady.

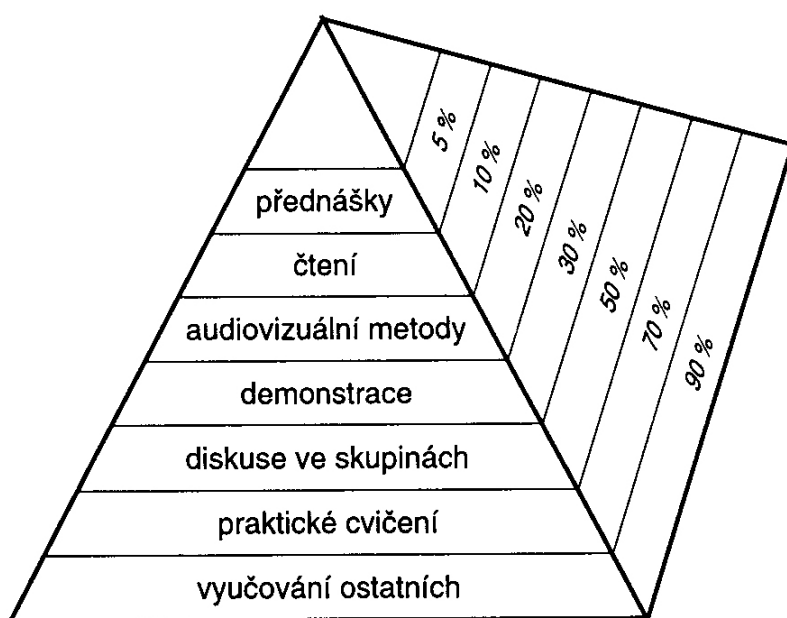
1.5 Metoda CLIL

Jak je již popsáno v kapitole 1.2, autor spatřuje v metodě CLIL výrazný potenciál pro zlepšení jazykového vzdělávání žáků na úrovni ZŠ a SŠ. Zkratka CLIL pochází z anglického „Content and Language Integrated Learning“, tedy doslova obsahově a jazykově integrované učení, které má za cíl integrovat cizí jazyky v neязыkových předmětech. Patří k významným kurikulárním trendům současného evropského školství, a je jednou z možných strategií dvojjazyčného vzdělávání. CLIL se tak stal pevnou součástí české jazykové politiky na základě dokumentu

Evropské unie pod názvem *Podpora jazykového vzdělávání a lingvistické rozmanitosti: Akční plán 2004 - 2006*. (Baladová, 2009)

CLIL odráží dnešní globalizovaný pohled na svět. Jednotlivé obory a disciplíny se vzájemně prolínají, propojují a obohacují. V tomto směru klasický typ vzdělávání, který preferuje výuku jednotlivých předmětů odděleně, již neodpovídá potřebám doby. Současná kurikula umožňují integraci vyučovacích předmětů a vzdělávacích oborů, což CLIL reflektuje. Kromě toho realizace metody CLIL přináší i nové postupy, které podněcují mnohem aktivnější úlohu žáka ve vzdělávacím procesu. (Šmídová a kol., 2012)

Klíčovým přínosem CLILu je rozvoj kognitivních dovedností žáků a fakt, že nutí žáky přemýšlet v cizím jazyce a dále také aktivní zapojení žáků do výuky. Čím více jsou žáci zapojeni do výuky v jakémkoliv předmětu, tím více si osvojují. Nejlépe to ilustruje pyramida učení (obr. 1.), která znázorňuje zapamatování si učiva ve vztahu k metodám práce neboli jejich efektivitu. Nejméně efektivní metodou je výklad, během něhož žáci pasivně naslouchají, naopak nejvíce efektivní metodou je učení ostatních. Čím níže je metoda umístěna v pyramidě, tím aktivnější je zapojení žáků a tím lépe si osvojují poznatky.

obr. 1. Pyramida učení (Kalhous, Obst a kol., 2002, s. 308)

Hlavní cíle výuky metodou CLIL:

- zefektivnit výuku cizího jazyka – osvojit si ho v přirozeném prostředí a situacích
- vybavit společnost dostatečnými jazykovými znalostmi
- odstranit bariéry v komunikaci a používání cizího jazyka
- zvýšit motivaci žáků a jejich aktivní přístup

Výhody a možná rizika metody CLIL

Mezi nesporné výhody CLIL patří přirozené prostředí pro výuku a rozvoj cizího jazyka. Žáci použijí cizí jazyk v naprosto přirozeném prostředí, a ne v uměle vykonstruovaných situacích tak, jak se často děje v hodinách cizího jazyka. Jsou lépe motivováni a jsou zároveň účastni bezprostředního použití jazyka. Hodina jednoho nejazykového předmětu umožní tak nenásilné osvojování si cizího jazyka.

Níže jsou uvedeny další výhody a také možná rizika metody CLIL, s nimiž se školy v praxi mohou potýkat.

VÝHODY:

1. vyšší nároky metody CLIL na kognitivní procesy žáků, které nejsou běžně obsaženy v učebnicích cizích jazyků,
2. rozvíjení komunikativních dovedností efektivním způsobem,
3. práce s reálným obsahem informacemi využitelnými v praktickém životě,
4. zvyšování možnosti uplatnění žáků na trhu práce (i v zahraničí) a přípravy na další studium,
5. rozšiřování interkulturní kompetence žáka,
6. zvyšování profesní kvalifikace učitele.

MOŽNÁ RIZIKA:

1. nedostatečná jazyková kompetence žáků používat cizí jazyk v odborném předmětu,
2. nedostatek relevantních učebních materiálů a nástrojů hodnocení pro CLIL,
3. neinformované vedení školy a nesystematické zavádění metody CLIL,
4. neochota učitelů spolupracovat v CLIL týmu,

5. časově náročná a obtížná příprava na vyučování metodou CLIL,
6. nedostatečná jazyková kompetence učitelů .

(Šmídová a kol., 2012)

Tato možná rizika mohou naopak i pozitivně ovlivnit výuku tím způsobem, že zabrání transmisivnímu vyučování (předávání znalostí z učitele na žáka) a vedou ke konstruktivnímu pojetí výuky.

1.6 Pohled z hlediska zaměstnavatelů

Nejen vysoká škola, ale i všechny předchozí vzdělávací instituce by neměly vést pouze k teoreticky „nejlepšímu“ vzdělávání, ale rovněž by měly reflektovat požadavky potenciálních zaměstnavatelů jejich absolventů. Vzhledem k tomu, že žijeme v Evropské unii, která je součástí „globálního“ světa, pracujeme ve společnostech, které se chtějí prosadit na globálních trzích, nebo naopak v jiných oborech kde je důležité se neomezovat pouze na lokální úroveň, pak je zřejmé, že k naplnění těchto cílů se ani a zejména v pracovním životě neobejdeme bez kvalitních jazykových znalostí. Zaměstnavatelé, zejména v oblasti průmyslu, či cestovního ruchu, ale například i běžné instituce, si toto začínají stále více uvědomovat. Podle toho pak požadují cizí jazyky na vysoké úrovni nejen od svých potenciálních zaměstnanců, ale i od „továren na jejich zaměstnance“, tedy od vzdělávacích institucí.

Jelikož jsem již zaměstnán na plný úvazek a před více než rokem jsem si prošel různá výběrová řízení, tak mohu vyzdvihnout jak vlastní zkušenosti, tak informace od zkušených personalistů od největších zaměstnavatelů v regionu.

Ve Škoda Auto a.s. jsem se hlásil na pozici trainee, což se skládalo ze 3 kol výběrového řízení zakončené assessment centrem (chování v různých situacích před manažery a psychology). Přímo v zadávacích podmínkách byla přítomna poznámka o povinnosti předchozího absolvování zahraniční stáže a znalost 2 jazyků (konkrétně angličtina a němčina). Následoval jazykový test a rovněž pohovor v cizím jazyce. Absolvent FS TUL (program je především určen pro čerstvé absolventy s maximálně 6 měsíční pracovní zkušeností), který by respektoval studijní plán a neabsolvoval další jazykové vzdělávání, by tak měl pouze velmi malou šanci projít, neboť i za předpokladu vynikající středoškolské přípravy by mnohé v průběhu studia na VŠ zapomněl.

U jednoho z největších zaměstnavatelů v Libereckém kraji (Magna Exteriors & Interiors Bohemia s.r.o.) byl proveden krátký rozhovor s personalistkami na ředitelství společnosti (na téma cizích jazyků) a s doplněním vlastní zkušenosti, neboť zde pracují lze konstatovat následující:

Na většinu pozic, které jsou relevantní pro absolventy vysokých škol je vyžadován jeden jazyk (německý či anglický) na dobré úrovni, a k tomu alespoň základní znalost toho druhého z uvedené dvojice. Každopádně angličtina byla vždy preferována, neboť většina dodavatelů či zákazníků i z Německa je schopna mluvit anglicky. V poslední době, je však stále větší důraz kladen na němčinu, neboť velmi významní zákazníci jsou v Německu, a zároveň zde sílí požadavek na ruštinu, neboť řízení závodů Magna v Rusku podléhá pod Magnu v Liberci.

Například na oddělení procesního engineeringu je pro nové zaměstnance angličtina povinná a pokud je člověk jinak kvalitní, ale anglický jazyk nemá na dobré úrovni, tak dostává pracovní smlouvu jen na dobu určitou maximálně jeden rok s tím, že na konci této doby je hodnocena úroveň anglického jazyka a pouze v případě kladného ohodnocení, nebo prokázání vynikajících kvalit je smlouva prodloužena.

Během této doby má zaměstnanec možnost se jazykově vzdělávat s příspěvkem zaměstnavatele. Bohužel je to částka, která pokrývá pouze část nákladů např. na lektora.

1.7 Další vzdělávání jako šance k jazykovému rozvoji

V současném stavu jazykového vzdělávání na mnoha vysokých školách v ČR je třeba přistoupit k dalšímu vzdělávání, aby student dosáhl, či udržel úroveň, která je nezbytná k prosazení na dnešním pracovním trhu. Právě jazyk může být výraznou devizou absolventa, který je jinak s žádnou či minimální praxí. Konkrétně na FS TUL, na níž je tato práce zaměřena jsou pro studenty vhodné mimo jiné následující možnosti:

1.7.1 Zápis jazyka jako nepovinného z nabídky univerzity

Je obecně tolerováno, když si student v systému STAG zapíše jako nepovinný jakýkoliv předmět z nabídky vlastní, či jiné fakulty. Na fakultě strojní pak někteří studenti absolvovali rok po povinném předmětu „cizí jazyk“ ještě nepovinný „cizí jazyk“ pochopitelně jiný, než studovali povinně. Někteří však jdou dále a

zapisují si předměty např. z pedagogické fakulty, kde se v rámci přípravy studentů na profesi učitele jazyků tyto jazyky vyučují. Problémem však bývá velmi často kapacita těchto cvičení, kde „nefakultní“ studenti často blokují místo těm, kteří tento předmět mají studovat jako povinný. Toto je potvrzeno i ze strany studijního FS TUL, které velmi často upozorňuje zejména katedra cizích jazyků na tuto skutečnost.

1.7.2 Vnitřní jazyková škola TUL

Vnitřní jazyková škola je levnější alternativou ke „komerčním“ jazykovým školám, což jí však neubírá na kvalitě. Je určena pouze studentům a zaměstnancům TUL. V každém semestru se konají kurzy anglického, německého, francouzského, španělského a ruského jazyka. Výuka probíhá v dotaci jeden blok týdně.

1.7.3 Soukromý lektor/jazyková škola

Tato možnost je vždy možností, jak si zlepšit své jazykové schopnosti, ale vzhledem k tomu, že je finančně velmi náročná, tak si jí mnoho vysokoškolských studentů nemůže dovolit. Jistou nevýhodou u soukromých lektorů lze spatřovat i v tom, že student si sice zvykne na prostředí lektora, kde se sice dostane ke slovu mnohem častěji, než student v jazykové škole, ale na druhou stranu mu pak dělá problém se zapojit do hovoru v neznámém prostředí.

1.7.4 Jazykové vzdělávání u studentů DSP

Jelikož jsem sám studentem doktorandského studijního programu, tak bych rád přiblížil výjimečnou možnost studia jazyka s hodinovou dotací 4h týdně, které je určeno jak pro studenty DSP, tak pro zaměstnance TUL.

Na toto vzdělávání je vypsán projekt s názvem „Rozvoj jazykových kompetencí zaměstnanců TUL v angličtině“. Výuka je velice kvalitní a byla zorganizována ve spolupráci s katedrou cizích jazyků a CDV TUL. Mnoho studentů tuto možnost využilo, neboť na DSP v rámci FS se bez cizího jazyka student neobejde (toto je utvrzeno i povinnou tříměsíční zahraniční stáží). Velikou devizou tohoto kurzu byla nejen bezplatnost, ale i možnost získání jazykového certifikátu v režii projektu.

Z výše uvedeného vyplývá, že zde je šance, jak si výrazně zlepšit jazykové schopnosti i na technických fakultách v rámci TUL, ale vždy je třeba přítomnost nějakého základu, který se musí neustále udržovat a lépe i rozvíjet.

1.8 Program Erasmus – nejen jazyková zkušenost

Program Erasmus je v současné době v ČR hlavním programem v oblasti vysokoškolských mobilit, který je zaměřen nejen na zlepšení kvality a zvýšení objemu vysokoškolských mobilit v rámci Evropy, ale i napomáhá vysokým školám i společnostem v různých druzích spolupráce. Dalo by se říci, že díky programu Erasmus je velice snadné vyjet na studijní pobyt či studijní stáž a díky tomu je českými vysokoškolskými studenty nejčastěji využíván.

Velikou výhodou je i fakt, že ve školách zapojených do programu Erasmus není problém s uznáním dané mobility. Tuto úspěšnost potvrzuje i skutečnost, že od roku 1987, kdy Erasmus vznikl již díky němu vycestovalo kolem 3 milionů studentů. V současné době je to cca 230 000 ročně, z toho českých studentů přibližně 10 000 ročně. Přímo na stránkách celoživotního vzdělávání evropské komise (EC ERASMUS, 2013) je uvedeno, že vedlejším účinkem programu Erasmus je nejen umožnit studentům studium na zahraniční univerzitě či absolvovat stáž v zahraniční společnosti, ale zejména dochází ke zlepšení jazykových dovedností a díky zažití „jiné kultury“ pak lepší orientace v cizích zemích obecně.

Přínos programu Erasmus je několikanásobný: jednak jazyková příprava, která předchází pobytu (např. aby tam student uspěl, nebo aby uspěl u výběrového řízení na mobilitu), pak tedy vlastní pobyt, kde se člověk velmi zdokonalí v jazyce, který používá v profesním i běžném životě a nakonec je běžné, že člověk v místě své mobility získá nové přátele, se kterými udržuje kontakt i po absolvované mobilitě a tím dochází k procvičování jazyku.

Dle osobní zkušenosti z dvou Erasmus mobilit (studijní pobyt a pracovní stáž) mohu výše popsané potvrdit a navíc dodat, že do programu Erasmus se hlásí většinou studenti, kteří cítí, že jejich znalost jazyka a schopnosti jsou dostatečné k tomu ho úspěšně absolvovat.

Vzhledem k tomu, že jsem na stránkách TUL publikoval zprávu z jednoho z mých zahraničních pobytů, tak se mi často ozývají studenti a ptají se, jestli na to „mají“ a jejich znalosti jsou dostatečné. Už jenom to, že o této možnosti uvažují,

většinou předpovídá jejich dobrou jazykovou připravenost. Často se s nimi osobně sejdou a tato domněnka se mi potvrzuje, neboť se nebojí mluvit cizím jazykem. Dle zpětné vazby z jejich pobytu se ve všech případech v jazykových dovednostech navíc zlepšili.

Na druhou stranu např. při studijním pobytu i při dokonalém uznání absolvovaných předmětů je těžké nalézt zahraniční instituci s identickou skladbou předmětů, tedy pobyt vyžaduje „dohnat“ předměty z domácího studijního plánu v následujícím roce, či v krajním případě dochází k prodloužení studia. Každopádně zkušenost je to natolik výrazná, že to je i v tomto případě výhodné.

II PRAKTICKÁ ČÁST

2.1 Cíl praktické části

Cílem praktické části je ověřit předpoklady, ke kterým jsem dospěl v teoretické části a sběr dalších dat pro ucelenější přehled o problematice.

2.2 Metoda

- a) šetření – sběr dat pomocí dotazníků a rozhovoru
- b) statistické metody na vyhodnocení výzkumu

2.3 Vzorek

Dotazníky byly rozdány mezi tři skupiny respondentů, kteří mohou jazykové vyučování hodnotit z různých úhlů pohledu

- a) *Skupina A* – Absolventi FS TUL, kteří již pracují v rozsahu 1 – 5 let, kde počet respondentů byl 19. Věk respondentů se pohyboval většinou v rozsahu 26-31 let. Zaměstnání ve svém oboru studovaném na FS.

Tento vzorek dle mého názoru může velmi dobře s odstupem času zhodnotit jazykové vzdělání na FS, neboť to ještě není příliš dlouho od doby, co opustili FS (způsob jazykového vzdělávání je již od roku 1997 stejný) a zároveň pracují „v oboru“ (což je cílová oblast studentů FS TUL).

- b) *Skupina B* – Studenti FS TUL v posledním ročníku NMSP kde počet respondentů byl 25. Věk respondentů se pohyboval většinou kolem 25let.

Tito studenti jsou již na konci svého studia a můžou ho tedy velmi dobře zhodnotit a zároveň vyslovit očekávání k zaměstnání.

c) *Skupina C* – Studenti Střední průmyslové školy strojní a elektrotechnické Liberec ve třetím ročníku oborů „strojírenství“ a „technické lyceum“, kde počet respondentů byl 38. Věk respondentů se pohyboval kolem 18let.

Dle údajů z děkanátu FS se jedná o nejčastější střední vzdělání uchazečů na FS TUL. Ve třetím ročníku již zpravidla vědí, zda půjdou na VŠ, případně na jakou a mohou vyslovit očekávání.

2.4 Předpoklady

Na základě literární rešerše a vlastní zkušenosti byly vysloveny následující předpoklady, které byly ověřovány šetřením a vyhodnoceny pomocí statistických metod.

a) Předpoklady ověřované dotazníky

Předpoklad č. 1: Respondenti skupin A a B nejsou spokojeni s výukou jazyků na FS TUL.

Předpoklad č. 2: Studenti skupiny C mají vyšší očekávání od výuky jazyků na FS, než tam ve skutečnosti je.

Předpoklad č. 3: Jazyková výuka na FS negativně ovlivnila jazykový rozvoj alespoň 50% studentů skupin A a B.

Předpoklad č.4: U skupiny C je kladen větší důraz na angličtinu, než na němčinu.

Předpoklad č.5: Minimálně 50% respondentů skupiny C hovoří dvěma jazyky

Předpoklad č.6: Respondenti skupiny A používají v zaměstnání min. 2 jazyky

b) Předpoklady ověřované rozhovorem

Předpoklad č.6: Výuka na FS TUL je nekvalitní

Předpoklad č.7: Vedení FS má snahu zlepšit jazykové vzdělání studentů

Předpoklad č.8: Absolvent FS by měl hovořit dvěma jazyky.

Předpoklad č.9: Program Erasmus přispívá k jazykovému rozvoji studentů

2.5 Popis realizace

Na ověření vyslovených předpokladů byly sestaveny dotazníky pro skupiny A, B, C, a otázky pro rozhovory. Obojí však mělo za úkol nad rámec ověření předpokladů i získání všeobecného přehledu v dané problematice. Uvedené dotazníky jsou k dispozici v příloze bakalářské práce.

2.5.1 Úvod do statistického vyhodnocení dotazníků

V rámci bakalářské práce je snaha statisticky správně vyhodnotit získaná vstupní data od respondentů. K tomu je využito standardních statistických nástrojů, které jsou stručně popsány v následující kapitole.

Vzhledem k rozsahu a charakteru bakalářské práce jsou popsány testy uvedeny pouze ve stručnosti, s uvedením odkazů na literaturu, kde je k dispozici detailnější popis uvedené problematiky. Dalším přístupem je uvedení příkazu v softwaru Matlab.

2.5.2 Statistické testy

Statistické testy jsou uvedeny v této kapitole velmi stručně. Je pochopitelné, že všechny předpoklady týkající se především spojitosti funkcí nejsou popsány, rovněž shody typu rozdělení a minimálního počtu vstupních parametrů. Jsou uvedeny odkazy literaturu, kde jsou testy důkladně vysvětleny a dále na funkce v Matlabu pomocí kterých lze dané úlohy řešit. Ve výsledcích bude uvedena pouze volba hypotézy, přijmutí dané hypotézy a hladina významnosti α , při které by se hypotéza H_0 nezamítala. Použité symboly jsou uvedeny v seznamu symbolů a zkratk.

Střední hodnota a rozptyl

Střední hodnota \bar{x} se vypočte dle vzorce $\bar{x} = \frac{\sum_{i=1}^n x_i}{n}$, kde \bar{x} označuje střední hodnotu, x_i naměřená data a n počet vstupních dat.

Výběrový rozptyl lze vypočítat ze vzorce $s^2 = \frac{\sum_{i=1}^n (x_i - \bar{x})^2}{n-1}$, kde s^2 značí výběrový rozptyl, \bar{x} střední hodnotu, x_i naměřená data a n počet vstupních dat. Směrodatnou odchylku s z dat lze stanovit $s = \sqrt{s^2}$.

Intervalový odhad relativní četnosti

Při odhadování relativní četnosti π (parametr π je odhadován) lze využít vzorec $\left\langle P - z_{1-\frac{\alpha}{2}} \sqrt{\frac{P(1-P)}{n}} < \pi < P + z_{1-\frac{\alpha}{2}} \sqrt{\frac{P(1-P)}{n}} \right\rangle$, který vychází z aproximování binomického rozdělení pomocí rozdělení normálního. p ve vzorci představuje pravděpodobnost nějakého jevu. Předpoklady testu jsou, že $n > 30$ a $n > \frac{9}{p(1-p)}$. Intervalový odhad je výhodné použít pro odhad skutečné pravděpodobnosti, pro případ, že bychom se ptali celé populace. Intervalový odhad relativní četnosti se zjistí s určitou pravděpodobností, obvykle 95 %.

Princip testu je vysvětlen například v (Briš, 2007) na straně 118.

Test shody středních hodnot dvou výběrů – Mannův Whitneyův test

Mannův Whitneyův test se užívá pro ověření shody mediánů ve dvou výběrech, kde se testuje hypotéza $H_0 : x_{0,5} = y_{0,5}$ oproti hypotéze $H_1 : x_{0,5} \neq y_{0,5}$. Výsledky testu porovnáváme s hodnotami uvedenými ve speciálních tabulkách, nebo s kvantilem normovaného normálního rozdělení.

Princip testu je uveden např. v (Briš, 2007) na straně 193. Popřípadě lze volit funkci v matlabu $[p, h] = \text{ranksum}(x, y)$, kde x a y jsou vstupní vektory. Výsledek p označuje hladinu významnosti α při které se hypotéza H_0 nezamítá, h představuje výslednou hypotézu.

Test shody středních hodnot více výběrů – Kruskal Wallisův test

Kruskal Wallisův test se používá při porovnání shody mediánů více než dvou nezávislých výběrů. Testuje se hypotéza $H_0 : x_{0,5} = y_{0,5} = \dots = z_{0,5}$ oproti alternativě H_1 , že alespoň jeden medián se odchyluje od ostatních.

Princip testu je uveden např. v (Briš, 2007) na straně 225. Kritické hodnoty statistiky jsou uvedeny ve speciálních tabulkách při větším počtu vstupních hodnot lze využít kvantilů χ^2 rozdělení s $k-1$ stupni volnosti, kde k je počet souborů. Pro výpočet byla v Matlabu volena funkce $p = \text{kruskalwallis}(X)$. Výsledkem je tabulka, ve které je uvedena hladina významnosti α při které se hypotéza H_0 nezamítá.

2.6 Prezentace a interpretace dat

2.6.1 Prezentace dat z dotazníků

Vzhledem k podobnosti otázek a pro možnost porovnání jsou některé položky dotazníků vyhodnoceny dohromady

a) Společné vyhodnocení položek 1-3 z dotazníků skupin A, B, C

Následující položky dotazníků byly voleny zejména z důvodu ověření předpokladu č.4

Položka č. 1 z dotazníků A,B,C: V kolika letech jste se začali učit váš 1. cizí jazyk a jaký to byl?

Položka č. 2 z dotazníků A,B,C: V kolika letech jste se začali učit váš 2. cizí jazyk a jaký to byl?

Položka č. 3 z dotazníků A,B,C: V kolika letech jste se začali učit váš další. cizí jazyk a jaký to byl?

Tabulka 1: Data položek 1-3 dotazníků C (SŠ) – počet respondentů

věk	1. cizí jazyk	2. cizí jazyk	3. cizí jazyk	4. cizí jazyk
	angličtina	němčina	němčina	španělština
5 let	5			
6 let				
7 let	3			
8 let	4			
9 let	7			
10 let	10			
11 let	3			
12 let	2	1		
13 let	1	8		
14 let		4		
15 let		5	1	
16 let		1		1

Ve skupině C (SŠ) 1. cizí jazyk odlišný od angličtiny uvedl pouze jeden respondent a to polštinu z důvodu bilingvní rodiny. Jako druhý cizí jazyk a to latinu zapsal také jeden student. Těmito jazyky se však nezabývá náš test, proto nebyly do tabulky zahrnuty.

Tabulka 2: Data položek 1-3 dotazníků B (Vš) – počet respondentů

věk	1. cizí jazyk			2. cizí jazyk				3. cizí jazyk		
	Angl.	Něm.	Angl.	Něm.	Franc.	Ruš.	Angl.	Něm.	Franc.	
5 let	2									
6 let	2									
7 let	1									
8 let	2									
9 let	1	3								
10 let	3	4								
11 let	4									
12 let	2									
13 let			1	2						
14 let			2	1						
15 let					1	1		1		
16 let				1					1	
20 let			1				1			

Jako třetí jazyk ve skupině B (Vš) uvedl jeden respondent turečtinu, kterou se začal učit ve 20 letech.

Tabulka 3: Data položek 1-3 dotazníků A (pracující 1-5let) – počet respondentů

věk	1. cizí jazyk			2. cizí jazyk				3. cizí jazyk		
	Angl.	Něm.	Ruš.	Angl.	Něm.	Franc.	Ruš.	Angl.	Něm.	Franc.
5 let										
6 let	1									
7 let		1								
8 let	2	1								
9 let	2	2								
10 let		4								
11 let	3		1				1			
12 let	2									
13 let				1	1					
14 let					1					
15 let				1	1			1		
16 let					2	1	1			
25 let				1						1
31 let				1					1	
32 let									1	

Jako čtvrtý jazyk uvedl jeden respondent ruštinu a to od 23 let.

Z výše uvedených tabulek 1-3 lze vyvodit především následující závěry:

1) Průměrně se středoškolák domluví 1,55, vysokoškolák 1,56 a absolvent 1,79 jazyky. Při testování pomocí Kruskall Wallisova testu se zjistilo, že střední hodnoty (mediány) počtu jazyků jsou u všech tří souborů shodné. To jest, že se nepotvrdila vyšší znalost jazyků u jedné ze tří statistických skupin.

2) Zajímavá je situace u typu prvního cizího jazyku, kdy 100 % dnešních středoškoláků označilo jako první cizí jazyk angličtinu. Do souboru nebyla zahrnuta polština z důvodu bilingvní rodiny. Zatímco u vysokoškoláků se angličtinu začalo učit pouze 68 % respondentů a u absolventů 53 % respondentů. 95% konfidenční meze jsou u vysokoškoláků $\langle 0,527; 0,833 \rangle$ a u absolventů $\langle 0,342; 0,718 \rangle$.

Jako důvod výše uvedeného lze spatřovat, že v dnešní době se považuje angličtina jako mnohem důležitější jazyk než tomu bývalo před několika lety, kdy dle navštěvované školy jej studovalo pouze polovina studentů

Potvrzením, že angličtina je brána jako nejdůležitější jazyk lze dokázat průměrným věkem, kdy se ji student začíná učit. U dnešních středoškoláků je to 8,80 roku, zatímco u vysokoškoláků to je 10,59 roku a u absolventů 12,6 roku.

3) Němčinu se začalo někdy učit 50 % středoškoláků, 48 % vysokoškoláků a 79 % absolventů. Ani zde hypotézu (testovanou Kruskall Wallisovým testem), že němčinu se učí stejný počet středoškoláků, vysokoškoláků a absolventů nezamítáme, i když hladina významnosti α při které se zamítá hypotéza je 0,0515.

Průměrný věk, kdy se student začíná učit německy je u dnešních středoškoláků 13,9 roku, u vysokoškoláků 11,5 roku a u absolventů 10,23 roku (nezapočítáni absolventi, kteří si zvolili němčinu jako třetí jazyk). Zde je vidět, že průměrný věk se výrazně snižuje s vyšším stářím respondentů, u absolventů je dokonce nejvyšší rozptyl ze všech skupin.

4) Ruský jazyk někdy studovalo 0 % středoškoláků, 0 % vysokoškoláků a 16 % absolventů. Zde se hypotéza shodnosti mediánů studentů zamítá. Z toho vyplývá, že ruský jazyk je v současné době čím dál tím méně oblíbený mezi studenty.

5) Při zjišťování průměrného věku, kdy se dítě začalo učit cizí jazyk jsou výsledky následující. U dnešních středoškoláků to je 8,80 roku, vysokoškoláků 8,72 roku a u absolventů 9,52 roku. Zde se pomocí Kruskal Wallisova testu prokázalo statistická shodnost průměrného věku, kdy se dítě učí první jazyk ($\alpha = 0,5805$).

Hlavní závěry:

- 1) Statisticky je shodný počet cizích jazyků respondentů ze středních a vysokých škol a absolventů.
- 2) Byl prokázán vyšší důraz na angličtinu u středoškoláků oproti dnešním vysokoškolákům a absolventům. Naopak byl prokázán nižší důraz u středoškoláků oproti vysokoškolákům a absolventům v německém jazyku.
- 3) Průměrný věk dítěte, kdy začne studovat cizí jazyk je statisticky shodný u všech tří zkoumaných skupin.

b) Společné vyhodnocení položek 4-6 z dotazníků skupin A, B, C

Položka č. 4 z dotazníků A,B,C: Jak hodnotíte vaši současnou znalost vašeho 1.cizího jazyka?

Položka č. 5 z dotazníků A,B,C: Jak hodnotíte vaši současnou znalost vašeho 2.cizího jazyka?

Položka č. 6 z dotazníků A,B,C: Jak hodnotíte vaši současnou znalost vašeho dalšího cizího jazyka?

V otázkách 4 až 6 byli respondenti skupin A,B,C dotazováni jaká je jejich úroveň dle evropského referenčního rámce pro jazyky u prvního, druhého a dalšího jazyka. Skupiny z evropského referenčního rámce byly vybrány i na pomezí, neboť je považují za důležité milníky ve znalosti jazyka. Data jsou uvedena pro jednotlivé pořadí cizích jazyků v tabulkách 4 a 5. Druhým ze zkoumaných bodů je stanovení znalostní úrovně určitého cizího jazyka. Výsledkem vyhodnocení otázek je porovnání:

1. získané úrovně prvního a dalších cizích jazyků v jednotlivých skupinách a porovnání středních hodnot mezi všemi skupinami.
2. získané úrovně určitého jazyka v jednotlivých skupinách a porovnání těchto údajů napříč všemi skupinami.

V tabulkách se objevuje úroveň jazyka dle CEFR. Protože u písmenného označení nelze zcela jednoduše používat statistické metody, přiřadili se jednotlivým odpovědím bodové hodnoty. Úroveň C2 bude odpovídat známkování ve škole 1, B2/C1 je rovno 2, A2/B1 => 3, A1 =>4 a konečně nejsem schopen se domluvit 5.

Tabulka 4: Data položek 4-6 ze skupin A, B, C – Úroveň 1. a 2. jazyka respondentů ze skupin A, B, C dle CEFR (vyjádřeno číselně dle výše uvedené tabulky)

úroveň jazyka	středoškoláci (C)		vysokoškoláci (B)		absolventi (A)	
	1. jazyk	2. jazyk	1. jazyk	2. jazyk	1. jazyk	2. jazyk
C2						
B2/C1	4	1	6	1	3	1
A2/B1	31	1	12	5	9	5
A1	3	17	5	4	6	5
neovládám			2		1	1

Tabulka 5: Data položek 4-6 ze skupin A, B, C –úroveň určitých jazyků respondentů ze skupin A, B, C dle CEFR (vyjádřeno číselně dle výše uvedené tabulky)

úroveň jazyka	středoškoláci		vysokoškoláci				absolventi			
	Angl.	Něm.	Angl.	Něm.	Franc.	Ruš.	Angl.	Něm.	Franc.	Ruš.
C2										
B2/C1	4	1	5	2			3	1		
A2/B1	31	1	12	4		1	6	7		1
A1	3	17	2	5	1	1	5	4	1	1
neovl.			2					1		1

Z tabulek lze vyvodit především následující závěry:

1) Průměrná úroveň prvního vyučovaného jazyku je u středoškoláků 2,97, u vysokoškoláků 3,12 a u absolventů 3,26. Statisticky se porovnávala shoda středních hodnot u všech třech skupin. Shodu průměrné úrovně prvního vyučovaného jazyku nezamítáme ($\alpha=0,3524$). Lze tedy říci, že úroveň dle CEFR je přibližně A2/B1.

Průměrná úroveň druhého vyučovaného jazyku je u středoškoláků 3,84, u vysokoškoláků 3,30 a u absolventů 3,50. Shodu průměrné úrovně druhého vyučovaného jazyku zamítáme, protože hodnota $\alpha=0,0397$. Bylo tedy dokázáno, že úroveň druhého vyučovaného jazyku je u středoškoláků horší než u vysokoškoláků. Může to být zapříčiněno buď krátkou dobou studia, či cílevědomým studiem druhého jazyka u vysokoškoláků a absolventů.

2) Průměrná úroveň angličtiny je u středoškoláků 2,97, u vysokoškoláků 3,04 a u absolventů 3,38. Shodu průměrné úrovně znalostí anglického jazyka nezamítáme, protože $\alpha = 0,6399$.

Průměrná úroveň německého jazyka je u středoškoláků 3,84, u vysokoškoláků 3,27 a u absolventů 3,38. Shodu průměrné úrovně znalostí německého jazyka na hladině významnosti 5 % zamítáme, protože hodnota $\alpha = 0,025$. Bylo statisticky prokázáno, že úroveň německého jazyka na střední škole je nižší než u vysokoškoláků a absolventů.

Hlavní závěry

- 1) Úroveň prvního vyučovaného jazyka je u všech statistických skupin shodná.
- 2) Úroveň druhého vyučovaného jazyka je nižší u studentů středních škol.
- 3) Úroveň anglického jazyka je u všech statistických skupin shodná.
- 4) Úroveň německého jazyka je nižší u studentů středních škol.

c) Společné vyhodnocení položky 7 z dotazníků skupin A, B, C

Položka č. 7 z dotazníků A,B,C: Byl jste seznámen s výukou cizích jazyků již před nástupem na ZŠ?

Na tuto otázku odpovědělo 8 středoškoláků ano, z toho 2 na jazykovém kurzu, 5 v mateřské škole a 1 z důvodu bilingvní rodiny. Obdobně odpověděli 4 vysokoškoláci ve školce a 2 absolventi (jeden ve školce, jeden bilingvní rodina).

Podíl odpovědí ano je u středoškoláků 21 %, u vysokoškoláků 16 % a u absolventů 10,5 % respondentů. Konfidenční meze se u všech tří skupin překrývají, proto se nezamítá hypotéza shodnosti podílu studentů se seznámením se s výukou cizích jazyků. Dále při vzetí v úvahu položky 4 k daným respondentům bylo zřetelné, že u studentů, kteří absolvovali výuku jazyka již před nástupem na ZŠ se vyskytovala vyšší úroveň onoho jazyka v době vyplnění dotazníku.

d) Společné vyhodnocení položek 8-10 z dotazníků skupin A, B, C

Položka č. 8 z dotazníků A,B,C: Jak hodnotíte kvalitu vaší jazykové výuky na 1. stupni ZŠ?

Položka č. 9 z dotazníků A,B,C: Jak hodnotíte kvalitu vaší jazykové výuky na 2. stupni ZŠ?

Položka č. 10 z dotazníků A,B,C: Jak hodnotíte kvalitu vaší jazykové výuky na SŠ?

Výsledky na otázky 8 až 10 týkající se hodnocení kvality jsou uvedeny v tabulce 6. Obdobně jako u vyhodnocení otázek 4 až 6 se vynikající úrovni přiřadí hodnota 1, úroveň nebyla špatná =>2, nebyla kvalitní =>3, nevhodný způsob 4. Bude se testovat shoda středních hodnot u výuky na 1., 2. stupni ZŠ a SŠ. Tímto se určí, zda se kvalita výuky zvýšila, je shodná, či naopak snížila. Ze souboru budou vyloučeni studenti, kteří výuku cizích jazyků neměli.

Tabulka 6: Data položek 4-6 ze skupin A, B, C – úroveň jazykové výuky na 1.st. ZŠ, 2.st. ZŠ a SŠ hodnocená respondenty A,B,C (vyjádřeno numericky dle výše uvedené tabulky)

úroveň	středoškoláci (C)			vysokoškoláci (B)			absolventi (A)		
	1. st.	2. st.	SŠ	1. st.	2. st.	SŠ	1. st.	2. st.	SŠ
vynikající	11	7	12	3	1	3	1	3	3
nebyla špatná	15	17	21	13	10	13	7	8	9
nebyla kvalitní	10	12	4	5	12	8	3	6	6
nevhodný způsob		2	1		2	1		2	1
neměl jsem výuku	2			4			8		

Výuka na 1. stupni základních škol má střední hodnotu u dnešních středoškoláků 1,97, u vysokoškoláků 2,09 a u absolventů 2,18. Pomocí statistického testu na shodu středních hodnot (Kruskal Wallisův) se zjistilo, že střední hodnoty jsou u všech tří výběrů na hladině významnosti 5 % shodné ($\alpha = 0,6539$).

Výuka na 2. stupni základních škol má střední hodnotu 2,24, u vysokoškoláků 2,6 a u absolventů 2,26. Obdobným statistickým testem se zjistilo, že střední hodnoty jsou u všech tří výběrů na hladině významnosti 5 % shodné ($\alpha = 0,2132$).

Výuka na středních školách má střední hodnotu u dnešních středoškoláků 1,84, u vysokoškoláků 2,8 a u absolventů 2,26. Kruskal Wallisovým testem se zjistilo, že úroveň výuky na střední škole na hladině významnosti 5 % je lepší u středoškoláků, než u vysokoškoláků a absolventů.

Zajímavým postřehem z vyhodnocování dotazníků bylo, že studenti oboru „technické lyceum“ hodnotili výuku na SŠ hůře, než jejich kolegové z oboru strojírenství. Toto může být dáno faktem, že dle dotazníku byla jejich jazyková úroveň v obou jazycích lepší a proto úroveň, která se na SŠ učí jim již nemusí vyhovovat.

e) Společné vyhodnocení položky 11 z dotazníků skupin A, B, C

Položka č. 11 z dotazníků A,B,C: Pokračoval jste výuku všech jazyků ze ZŠ (příp. nižšího stupně víceletého gymnázia) i na SŠ?

Pomocí otázky 11 lze určit efektivitu výuky cizích jazyků na základních školách ve spojení s výukou na středních školách. Ze 38 respondentů středních škol zodpovědělo otázku 37 studentů, z toho 5 respondentů pokračovalo v obou jazycích ze základní školy a 32 respondentů pokračovalo v jednom jazyku.

Ze 25 vysokoškoláků dva uvedli, že pokračovali v obou jazycích. Dále 23 zapsalo pokračování v jednom jazyku. Z 19 absolventů jeden zapsal odpověď, že studoval 2 jazyky z toho jeden jiný. 16 absolventů uvedlo pokračování v jednom jazyce. Pouze 2 studenti zapsali, že na střední škole studovali odlišný jazyk od základní školy.

Z těchto výsledků plyne výrazná korelace mezi studovanými jazyky na základní a střední škole. Zde je však třeba vyzdvihnout důležitost pokračování obou jazyků ze ZŠ na SŠ.

e) Společné vyhodnocení položky 12 z dotazníků skupin A, B a položky 13 z dotazníků skupiny C

Položka č. 12 z dotazníků A,B: Z kolika cizích jazyků jste maturoval?

Položka č. 13 z dotazníků C: Z kolika cizích jazyků budete maturovat?

Tyto otázky jsou zajímavé z pohledu plánovaného zavedení povinné maturity z cizího jazyka, výsledky jsou uvedeny v tabulce 7.

Tabulka 7: Data položek 12 ze skupin A, B a položky 13 ze skupiny C - počet jazyků, ze kterých budou respondenti maturovat / ze kterých maturovali (uveden počet respondentů z jednotlivých skupin)

počet předmětů	SŠ	VŠ	Absolventi
3 jazyky			
2 jazyky		1	1
1 jazyk	35	18	14
žádný jazyk	3	6	4

Průměrná hodnota počtu předmětů, ze kterých uvažují, že budou středoškoláci maturovat, je 0,97. Zatímco u vysokoškoláků je tato hodnota 0,80 a u absolventů 0,84. Na hladině významnosti 5 % byla prokázána shoda průměrného počtu maturujících předmětů z cizího jazyka ($\alpha = 0,3349$).

f) Společné vyhodnocení položek 15 a 16 z dotazníků skupin C a položek 14 a 17 z dotazníků skupiny A,B

Položka č. 15 z dotazníků C: Předpokládáte pokračování výuky cizích jazyků ze SŠ i na VŠ?

Položka č. 16 z dotazníků C: Předpokládáte výuku všech jazyků po celou dobu studia na VŠ?

Položka č. 14 z dotazníků A,B: Pokračoval jste výuku všech jazyků ze SŠ i na VŠ?

Položka č. 17 z dotazníků A,B: Jaký cizí jazyk a kolik hodin týdně jste měl na VŠ?

V tomto bodě je snaha zjistit rozdíl mezi představami středoškoláků, objektivním vnímáním vysokoškoláků a zpětným pohledem absolventů VŠ.

Studenti střední školy mající dva jazyky vždy předpokládají, že shodné cizí jazyky budou mít i na vysoké škole. Nepřipouští si, že by mohli mít pouze jeden jazyk, nebo cizí jazyk odlišný. Obdobně všichni středoškoláci mající jeden jazyk předpokládají, že shodný cizí jazyk a k němu ještě jeden budou mít na vysoké škole. V rámci průzkumu 10 respondentů uvedlo, že se buď nechystají na VŠ, nebo nemají informace.

Studenti vysokých škol a absolventi uvedli dohromady ve 39 případech shodu všech jazyků ze střední školy i na vysoké škole. Ve dvou případech zvolili možnost jiného vyučovaného jazyka. Tato otázka prokázala výrazný rozpor mezi předpoklady středoškoláků týkající se množství vyučovaných cizích jazyků a zpětným pohledem vysokoškoláků a absolventů vysokých škol, kteří měli ve většině případů (pokud si nezapsali nepovinně další jazyk) pouze jeden jazyk po dobu 2 semestrů v druhém ročníku.

g) Společné vyhodnocení položky 17 z dotazníků skupin C a položky 16 z dotazníků skupin A,B.

Položka č. 17 z dotazníků C: Předpokládáte výuku cizího jazyku již od prvního ročníku VŠ?

Položka č. 16 z dotazníků A,B: Měl jste výuku cizího jazyku již od prvního ročníku VŠ?

Data z dotazníků jsou následující:

- 19 středoškolských respondentů (tj. 70 %) předpokládá výuku již od prvního ročníku,
- 7 středoškolských respondentů (tj. 26 %) předpokládá výuku již od prvního ročníku, ale uvítali by ji později,
- pouze 1 středoškolský respondent uvedl (tj. 4 %), že výuku bude mít od 2. ročníku.
- 12 vysokoškolských studentů nebo absolventů uvedlo (tj. 30 %), že výuku měli od prvního ročníku,
- 18 vysokoškolských studentů nebo absolventů uvedlo (tj. 46 %), že výuku měli od druhého nebo třetího ročníku, ale uvítali by ji již od ročníku prvního.
- 9 vysokoškolských studentů nebo absolventů uvedlo (tj. 24 %), že výuku měli od druhého ročníku a jsou rádi, že ji nemají dříve.

Zajímavým výsledkem dotazníku je, že 70 % středoškoláků předpokládá výuku cizího jazyku již od prvního ročníku, zatímco ji mělo pouze 30 % vysokoškoláků či absolventů (studijní plán FS to umožňuje). Zde tedy je spatřován zásadní rozpor, mezi očekáváním studentů SŠ a realitou.

Přibližně čtvrtina všech respondentů (obvykle s nižší jazykovou přípravou) uvedlo, že by uvítalo výuku cizích jazyků až později.

h) Společné vyhodnocení položky 18 z dotazníků skupin A,B,C

Položka č. 18 z dotazníků C: Považujete rozsah výuky jazyků na VŠ, kam se chystáte za dostatečný

Položka č. 18 z dotazníků A,B: Považujete to za dostatečné? – navazuje na položku č. 17 (Jaký cizí jazyk a kolik hodin týdně jste měl na VŠ?)

Otázka má otestovat shodnost představy středoškoláků a zpětný pohled vysokoškoláků a absolventů. Protože možnosti odpovědí nejsou zcela konzistentní, z důvodu odlišných zkušeností jednotlivých skupin, budou odpovědi uvedeny v bodech jednotlivě.

- 7 středoškoláků se domnívá, že rozsah výuky na cílové VŠ je jednoznačně dostatečný,
 - 8 středoškoláků se domnívá, že rozsah výuky na cílové VŠ je spíše dostatečný,
 - 1 středoškolák se domnívá, že rozsah výuky na cílové VŠ je jednoznačně nedostatečný,
 - ostatní zodpověděli, že nemají informace nebo se nechystají na VŠ.
-
- 25 vysokoškoláků se domnívá, že výuka byla nedostatečná,
 - 6 vysokoškoláků se domnívá, že je to dostatečné, ale zpětně se jim to zdá málo,
 - 8 vysokoškoláků se domnívá, že je výuka přiměřená.
 - ostatní nezodpověděli na otázku.

Tento rozdíl je způsoben tím, že z předchozí otázky vyplynulo, že studenti SŠ nemají dostatečné povědomí o jazykovém vzdělávání na FS TUL. Toto mohu potvrdit i z vlastní zkušenosti, kdy jsem nezjišťoval studijní plán FS před zápisem a po přechodu z gymnázia pro mne bylo jazykové vzdělávání zklamáním.

i) Společné vyhodnocení položky 20 z dotazníků skupiny C a položky 19 ze skupiny A, B

Položka č. 20 z dotazníků C: Uvítal byste na VŠ jazykovou výuku na úkor odborných předmětů?

Položka č. 19 z dotazníků A,B: Uvítal byste jazykovou výuku na úkor odborných předmětů?

Výsledky jsou uvedeny v tabulce 9. Pro výpočet středních hodnot se obdobně jako u ostatních skupin nahradili odpovědi „jednoznačně ano“ za 1, „spíše ano“ =>2, „ne, odborné jsou potřeba“ =>3, „ne, nemám rád jazyky“ =>4.

Tabulka 8: Data položek 20 ze skupiny C a 19 ze skupin A,B – vyjadřují shodně přání respondentů nahradit odborné předměty za cizí jazyk (vyjádřeno numericky dle výše uvedené tabulky)

jazyk za odborné předměty	SŠ	VŠ	Absolventi
jednoznačně ano	9	6	3
spíše ano	5	10	10
ne, odborné jsou potřeba	13	6	6
ne, nemám rád jazyky	5	3	

Střední hodnota odpovědi na otázku je u středoškoláků 2,44, u vysokoškoláků 2,24 a u absolventů 2,15. Opět pomocí Kruskal Wallisova testu byla testována shoda středních hodnot, kdy na hladině významnosti 5 % bylo zjištěno, že všechny střední hodnoty jsou shodné ($\alpha=0,5411$).

U této otázky jsou výsledky ovlivněné očekáváním středoškoláků v dobré jazykové vzdělávání na vysoké škole, proto nechtějí ubírat na odbornosti, avšak vysokoškoláci a absolventi již vidí, že výuka je nedostatečná a že by bylo vhodné obětovat odborné předměty ve prospěch jazyků.

j) Společné vyhodnocení položek 21 a 22 z dotazníků skupiny C a položek 20 a 21 ze skupiny A, B

Položka č. 21 z dotazníků C: Co (příp.kdo) nejvýrazněji přispěl(o) k vašemu jazykovému rozvoji?

Položka č. 22 z dotazníků C: Co (příp.kdo) nejvíce negativně ovlivnil(o) váš jazykový rozvoj?

Položka č. 20 z dotazníků A,B: Co (příp.kdo) nejvýrazněji přispěl(o) k vašemu jazykovému rozvoji?

Položka č. 21 z dotazníků A,B: Co (příp.kdo) nejvíce negativně ovlivnil(o) váš jazykový rozvoj?

Výsledky nelze porovnávat mezi skupinami, protože každá ze sledovaných skupin (SŠ, VŠ, absolventi) měli odlišné možnosti. Středoškoláci nemohou hodnotit úroveň výuky na VŠ a obdobně pravděpodobnost zahraniční stáže je nižší než u VŠ a absolventů.

Respondenti napříč sledovaným skupinám se shodují, že nejvíce přispěla k jejich jazykovému rozvoji střední škola. Avšak v případě negativního ovlivnění u skupin vysokoškoláků a absolventů se polovina studentů shoduje, že právě vysoká škola nejvíce negativně ovlivnila jejich jazykový rozvoj.

Tabulka 9: Data položek 21 a 22 ze skupiny C a 20 a 21 ze skupin A,B – vyjadřují počet respondentů a procentuální podíl který činitel pozitivně či negativně ovlivnil jejich jaz. rozvoj

Co nejvíce ovlivnilo Váš jazykový rozvoj	přispělo nejvíce k jazykovému rozvoji			nejvíce negativně ovlivnilo jazykový rozvoj		
	SŠ	VŠ	Abs.	SŠ	VŠ	Abs.
1. stupeň ZŠ	2 / 6%	2 / 8 %	4 / 21 %	8 / 27 %	0 / 0 %	2 / 11 %
2. stupeň ZŠ	7 / 22 %	5 / 20 %	3 / 16 %	13 / 43 %	8 / 32 %	5 / 26 %
SŠ	18 / 57 %	8 / 32 %	5 / 26 %	4 / 13 %	4 / 16 %	3 / 16 %
VŠ	-----	1 / 4 %		-----	13 / 52 %	9 / 47 %
jiné jazykové vzdělávání	3 / 9 %	5 / 20 %	3 / 16 %	5 / 17 %	0	0
zahraniční stáž	2 / 6 %	4 / 16 %	4 / 21 %		0	0

k) Společné vyhodnocení položek 24 z dotazníků skupiny C a položek 23 ze skupiny A, B

Položka č. 23 z dotazníků C a 24 z dotazníků B: Jak důležitý bude dle Vašeho názoru cizí jazyk ve vašem povolání?

Položka č. 24 z dotazníků A: Jak důležitý je dle Vašeho názoru cizí jazyk ve vašem povolání?

Výsledky jsou uvedeny v tabulce 11, kde první číslo označuje počet respondentů a druhé číslo pravděpodobnost názoru.

Statisticky byly zjištěny konfidenční meze jednotlivých typů odpovědí, které jsou:

- 23 ze 70 respondentů uvedlo „zcela důležitá“ znalost cizího jazyka, tj. 33 %. Konfidenční oblast je $\langle 0,238;0,412 \rangle$.
- 37 ze 70 respondentů uvedlo odpověď „spíše důležitá“ znalost cizího jazyka, tj. 53 %. Konfidenční oblast je $\langle 0,430;0,627 \rangle$.
- 9 ze 70 respondentů uvedlo odpověď „méně důležitá“ znalost cizího jazyka, tj. 13 %. Konfidenční oblast je $\langle 0,063;0,195 \rangle$.
- 1 ze 70 respondentů uvedl odpověď „nedůležitá“ znalost cizího jazyka, tj. 1,5 %. Konfidenční oblast je $\langle 0,000;0,038 \rangle$.

Z výše uvedeného tedy plyne, že studenti si uvědomují důležitost jazykové výuky pro povolání.

Tabulka 10: Data položek 23 ze skupiny C a 24 ze skupin A,B – vyjadřují počet respondentů a procentuální podíl o důležitosti jazyku v zaměstnání

Jak důležitý je cizí jazyk ve vašem povolání	střední škola	vysoká škola	absolventi
zcela důležitý	8 / 22 %	8 / 44 %	7 / 47 %
spíše důležitý	23 / 62 %	7 / 39 %	7 / 47 %
méně důležitý	5 / 13 %	3 / 17 %	1 / 6 %
nedůležitý	1 / 3 %		

Rozdíl mezi jednotlivými skupinami nebyl u jednotlivých jazyků zjištěn, protože konfidenční oblasti prakticky přesahovaly údaje u jednotlivých skupin respondentů.

k) Společné vyhodnocení položek 24 z dotazníků skupiny C a 25 u dotazníků skupiny A,B

Položka č. 24 z dotazníků C a položka 25 z dotazníků B: Zaškrtněte, které cizí jazyky si myslíte, že budete používat ve vašem povolání?

Položka č. 25 z dotazníků A: Zaškrtněte, které cizí jazyky používáte ve vašem povolání?

Důležitost jednotlivých jazyků bude řešena pomocí pravděpodobnosti důležitosti jazyku a stanovení konfidenčních mezí jednotlivých jazyků. Dále vývoj

bude určen zjištěním pravděpodobnosti důležitosti jazyku v určité skupině. Výsledky pravděpodobností pro určitou skupinu zobrazuje tabulka 11.

Tabulka 11: Data položky 25 ze skupin A, B, a 24 ze skupiny C – počet respondentů co používají/předpokládají použití určitého jazyka

Zaškrtněte, které cizí jazyky používáte/předpokládáte používat ve vašem povolání	střední škola	vysoká škola	absolventi
anglický jazyk	35	19	14
německý jazyk	14	8	8
ruský jazyk	1	1	2
francouzský jazyk	1		
španělský jazyk			
jiné jazyky			

68 respondentů z 83 uvedlo (tj. 82 %), že předpokládají potřebnost anglického jazyka (potřebují anglický jazyk) ve svém zaměstnání. 95 % konfidenční oblast je $\langle 0,750;0,890 \rangle$.

32 respondentů z 83 uvedlo (tj. 39 %), že předpokládají potřebnost německého jazyka (potřebují německý jazyk) ve svém zaměstnání. 95 % konfidenční oblast je $\langle 0,297;0,473 \rangle$.

4 respondenti z 83 uvedlo (tj. 5 %), že předpokládají potřebnost ruského jazyka (potřebují ruský jazyk) ve svém zaměstnání. 95 % konfidenční oblast je $\langle 0,010;0,086 \rangle$.

Tabulka 12: Data položky 25 ze skupin A, B, a 24 ze skupiny C - Pravděpodobnost potřebnosti určitého cizího jazyku ve vašem povolání

Použití cizích jazyků v povolání dle respondentů	střední škola	vysoká škola	absolventi
anglický jazyk	90%	76%	74%
německý jazyk	36%	32%	42%
ruský jazyk	3%	4%	10%
francouzský jazyk	3%		
španělský jazyk			
jiné jazyky			

Tabulka 12 ukazuje pravděpodobnost potřebnosti určitého jazyka mezi skupinami. Je vidět, že pravděpodobnost potřebnosti určitého jazyka není závislá na věku respondenta, tedy že se v průběhu času nemění.

I) Společné vyhodnocení položky 25 z dotazníků skupiny C a položky 26 z dotazníků skupiny A,B

Položka č. 25 z dotazníků C a 26 z dotazníků B: Myslíte, že máte šanci z hlediska cizího jazyku uspět u přijímacího pohovoru na povolání, které by se vám líbilo?

Položka č. 26 z dotazníků A: Myslíte, že jste byli z hlediska cizího jazyku připraveni na zaměstnání, které jste chtěli získat?

Výsledky z dotazníků na tuto otázku uvádí tabulka 14.

V rámci porovnání výsledků bude odpovědi „jednoznačně ano“ přiřazena hodnota 1, „s menší přípravou“ hodnota 2, „s náročnější přípravou“ => 3, „spíše ne“ => 4, rozhodně ne => 5.

Tabulka 13: Data položky 25 ze skupiny C a položky 26 ze skupin A, B – Připravenost na povolání v oblasti jazyků (vyjádřeno numericky – viz tabulka výše)

příprava na zaměstnání	SŠ	VŠ	Absolventi
jednoznačně ano	4	6	1
s menší přípravou	8	4	9
s náročnější přípravou	11	7	9
spíše ne	2	1	
rozhodně ne	3		
nevím	10	7	

Střední hodnota připravenosti středoškoláků je 2,71, u vysokoškoláků 2,17 a u absolventů 2,42. Při testování shodnosti středních hodnot se použil Kruskal Wallisův test, kde hypotézu shodnosti připravenosti z cizího jazyka nezamítáme (na hladině významnosti 5 %, $\alpha = 0,3057$).

2.6.2 Expertní rozhovor s děkanem FS

Na téma problematiky jazykového vzdělávání na FS TUL byl proveden expertní rozhovor s děkanem fakulty strojní Doc. Ing. Miroslavem Malým CSc. a níže jsou uvedeny detaily rozhovoru.

Jak jste spokojen s výukou jazyků na FS TUL?

Výuka v pořádku není, vzhledem k jazykovým schopnostem studentů neprobíhá v dostatečné časové dotaci. Bylo to zapříčiněno jak kapacitou katedry, která výuku

jazyků zajišťuje, tak i studenty samotnými, kteří k nám nechodí s dostatečnou úrovní ze SŠ.

Co se z hlediska jazykového vybavení očekává od studujícího přijatého na FS?

Často se k nám hlásí studenti ze středních škol, kde není jazykům věnována taková pozornost jako třeba na gymnáziích. Lze říci, že jazykově připravených ve stavu, v jakém by měli opouštět SŠ je pouze cca 20% přijímaných studentů. Dá se říci, že gymnazisté, jichž bývá kolem 10% jsou zpravidla dobře připraveni.

Jaký je cíl výuky jazyků na FS?

Primárně bylo cílem studenty vzdělávat pouze v odbornosti v rámci cizího jazyka, ale vzhledem k tomu, že studenti přicházejí s nízkou jazykovou úrovní ze SŠ, tak je toto třeba doplnit zde. Zejména je třeba je naučit správně komunikovat.

Co se z hlediska jazykového vybavení očekává od absolventa FS?

Kromě znalosti odborných výrazů v cizím jazyce by měl student umět komunikovat a to nejen v jazyce cizím, ale též v mateřském, což je velmi často problém.

Co byste případně zlepšil na „povinné výuce“ a jakou týdenní hodinovou dotaci považujete za adekvátní pro studenty VŠ na výuku cizího jazyka?

V současné době paní proděkanka Doc. Petriková již podniká kroky, aby byla zvýšena hodinová dotace výuky jazyků. Ideální by bylo zpočátku studia na BSP vyučovat 4h týdně a později třeba 2h týdně, ale v bakalářském studijním programu by to mělo být po celou dobu studia. V navazujícím magisterském studijním programu by pak byl např. prostor pro další jazyk.

Kolika jazyky si myslíte, že by měl absolvent FS TUL ideálně hovořit?

Primárně mateřský, kde by měl být absolvent obratný, pak jistě anglický jazyk a nějaký další jazyk. Umím si představit, že zde v pohraničí a ještě v kombinaci se strojírenstvím se na první místo cizího jazyka u některých studentů přesune německý jazyk na místo anglického.

Jak složité je zakomponovat více hodin jazykové výuky do studijních programů a jaký názor na to má širší vedení fakulty?

Tak formálně to složité není, navýšit lze týdenní učební plán ze současných cca 25h teoreticky např. na 30h, ale doteď byl problém s kapacitou katedry cizích

jazyků. Samozřejmě je též potřeba zvážit cenu za tuto výuku, ale obecně je zde snaha to navýšit a tudíž to není zásadní problém.

Byla při vytváření nového studijního programu B2301 snaha nalézt více hodin pro jazykovou výuku?

Koncepce navýšení hodin výuky cizích jazyků je zde již delší dobu, ale v té době se k tomu ještě nepřistoupilo.

Myslíte, že by bylo vhodné přesunout současný předmět „cizí jazyk“ do prvního ročníku, aby se eliminovala roční odmlka mezi výukou jazyků na SŠ a VŠ?

Student si výuku jazyka může tímto způsobem zakomponovat již do prvního ročníku, ale při zápisu se jim to nedoporučuje. Je to zpravidla dáno kapacitou studentů, kde i bez cizího jazyka mnoho studentů po prvním semestru studium vzdá

Zjišťujete, či máte k dispozici zpětnou vazbu z pohledu zaměstnavatelů ohledně jazykové úrovně vašich absolventů?

Pravidelně probíhají workshopy či konference, kterých se kromě univerzit zúčastňují i zástupci velkých společností. Během výměny různých informací přijde často řada i na jazyky. Nedostatečná úroveň absolventů v oblasti cizích jazyků je pak častou výtkou ze strany zaměstnavatelů.

2.6.3 Expertní rozhovor s Erasmus koordinátorkou FS TUL

V souvislosti jazykovým vzděláváním díky programu Erasmus byl proveden expertní rozhovor s koordinátorkou FS TUL paní Ing. Marcelou Válkovou. Detaily rozhovoru jsou uvedeny níže:

V souvislosti s výběrovým řízením na mobilitu pomocí programu Erasmus přistoupila FS TUL v roce 2011 k testování kandidátů z angličtiny. Jak se osvědčily tyto testy na FS TUL? Jaká je náročnost testu, úroveň a úspěšnost studentů?

Test je koncipován na úroveň B1, ale ještě při cca 50% úspěšnosti je studentovi umožněna stáž. Dosud se nestalo, že by student neodjel kvůli neúspěchu v tomto jazykovém testu. Hlavní výhoda tohoto testu je spatřována v tom, že studenti, kteří jsou v jazyce slabší se zpravidla snaží jazyk doučit, aby mohli na stáž odjet.

Jaká je průměrná délka pobytu na FS TUL?

Nyní se již standardně nabízí jednosemestrální pobyt, konkrétněji většinou 4 měsíce. Při žádosti o prodloužení stáže na 2 semestry se studentům téměř ve 100% případů vyhovuje.

Celorepublikově bylo ve školním roce 2011/12 nejúspěšnější Německo jako cíl mobility. Jaká je nejčastější destinace na FS TUL?

Rok od roku se tyto destinace mění, ale v poslední době se většinou na prvním místě umísťuje, též Německo, nebo Portugalsko

Jaká je obecná spokojenost mezi studenty FS TUL s absolvovaným zahraničním pobytem? Případně jaké je jazykové zlepšení?

Studenti přijíždějí z pobytů velmi spokojeni a cítí jazykové zlepšení. Ovšem těžko říci, zda toto nadšení plyne převážně z „profesního“ či běžného života na mobilitě.

2.7 Ověření předpokladů

Předpoklad č. 1: Respondenti skupin A a B nejsou spokojeni s výukou jazyků na FS TUL.

Dle vyhodnocení sběru dat z položky č. 13 vyplynulo, že téměř 50% respondentů odpovědělo, že výuka není kvalitní. Pouze dva respondenti uvedli, že výuka je zcela nevhodná (s uvedením důvodu nedostatečné časové dotace). Lze tedy říci, že předpoklad se potvrdil, ale chybí informace, zda nejsou spokojeni nedostatečné časové dotace, nebo vlastní organizace vyučování.

Předpoklad č. 2: Studenti skupiny C mají vyšší očekávání od výuky jazyků na FS, než tam ve skutečnosti je.

Na základě položek 15, 16 a 17 ze skupiny C v porovnání s ekvivalentem u skupin A a B (14, 16 a 17) bylo zjištěno, že představy současných středoškoláků výrazně převyšují skutečnost. Např. 70% středoškoláků předpokládá výuku jazyků již od prvního ročníku, avšak pouze 30% respondentů ze skupin A a B jej mělo.

Předpoklad č. 3: Jazyková výuka na FS negativně ovlivnila jazykový rozvoj alespoň 50% studentů skupin A a B.

Tento předpoklad se potvrdil, neboť v položce 21 v případě vzorku respondentů A bylo uvedeno, že v 47% případů je jazykové vzdělávání na VŠ činitelem, který nejvíce

negativně ovlivnil jazykový rozvoj respondentů, v případě studentů vysoké školy (skupina B) to bylo dokonce v 52%.

Předpoklad č.4: U skupiny C je kladen větší důraz na angličtinu, než na němčinu.

Rovněž tento předpoklad se potvrdil, neboť na základě vyhodnocení položek 1-3 ze skupin respondentů A, B i C bylo zjištěno, že 100 % dnešních středoškoláků označilo jako první cizí jazyk angličtinu, zatímco němčinu se někdy učilo pouze 50 % respondentů. U skupin A a B je podíl německého jazyka výrazně vyšší

Předpoklad č.5: Minimálně 50% respondentů skupiny C hovoří dvěma jazyky

Tento předpoklad byl částečně splněn tím, že na základě vyhodnocení položek 1-3 přesně 50% respondentů skupiny C se učilo 2 cizí jazyky, ovšem s přihlédnutím k položkám 4-6 je patrné, že naprostá většina studentů vyjádřila svojí úroveň druhého jazyku jako A1 dle CEFR, což je nejnižší možná hodnota.

Předpoklad č.6: Respondenti skupiny A používají v zaměstnání min. 2 jazyky

Tento předpoklad se nepotvrdil, neboť dle položky č.25 pro skupinu A bylo zjištěno, že angličtinu používá 74% respondentů, němčinu 42% respondentů a ruštinu pouze 10% respondentů. Z tohoto vyplývá, že vzhledem k tomu, že dle dotazníků nikdo nepoužívá 3 jazyky a naopak každý používá alespoň jeden, tak pouze cca 25% respondentů používá jazyky 2.

b) Předpoklady ověřované rozhovorem

Předpoklad č.6: Výuka na FS TUL je nekvalitní

Pan děkan připustil, že výuka jazyků na FS není zcela v pořádku, avšak nikoliv z důvodů vlastní výuky, ale v jejím rozsahu, který v současné podobě 2h týdně po dobu pouze 2 semestrů není vyhovující.

Předpoklad č.7: Vedení FS má snahu zlepšit jazykové vzdělání studentů

Tento předpoklad se potvrdil – již delší dobu jedná děkanát FS s katedrou cizích jazyků o navýšení výuky. Aktuálně to vypadá, že k navýšení by mohlo dojít v příštím školním roce.

Předpoklad č.8: Absolvent FS by měl hovořit dvěma jazyky.

Ano, pan děkan potvrdil tento předpoklad, kde primárně jako první cizí jazyk by měla být angličtina, ale umí si ve strojírenském odvětví a zde v pohraničí představit i němčinu jako první jazyk.

Předpoklad č.9: Program Erasmus přispívá k jazykovému rozvoji studentů

Ano, tento předpoklad byl rovněž potvrzen a to hned několikrát, neboť student se kromě vlastního pobytu musí připravit i na vstupní test pro kandidáty výběrového řízení.

2.8 Diskuse výsledků

Z celého výzkumu, kde data byla sbírána jak pomocí dotazníků, tak pomocí expertního rozhovoru vyplynulo mnoho skutečností, které ve většině případů potvrdily vyslovené předpoklady. V této kapitole se budu věnovat pouze diskuzi nad nejzajímavějšími položkami, neboť v rámci rozsahu práce byly již některé položky diskutovány v kapitole 2.6 „prezentace výsledků“. V sběru dat pomocí dotazníků jsem však byl překvapen celkově nižší úrovní cizích jazyků.

Při tvorbě dotazníků jsem vycházel i z vlastní zkušenosti, kdy hovořím čtyřmi cizími jazyky, z nichž 2 používám v zaměstnání denně. Tato zkušenost mohla nepatrně ovlivnit finální podobu dotazníků, které předpokládaly, že respondenti budou též běžně hovořit více jazyky. Věřím, že ke zkreslení dat nedošlo, ale přesto bych měl být při přípravě případného dalšího výzkumu více kritický.

Vzorek respondentů B považuji za vhodně zvolený. Z důvodů porovnání by však bylo zajímavé zajistit sběr dat například na obdobné střední škole v zahraničí. Vzorek B, který byl tvořen pouze respondenty na FS TUL byl rovněž volen dobře a vystihuje profil studentů TUL. Jako zajímavý podnět pro další výzkum opět vidím, že srovnání se zahraniční univerzitou podobného zaměření by bylo velice přínosné.

Co se týče vzorku respondentů A, pro další výzkum by bylo podnětné najít pracovníky ve stejném oboru se stejnou dobou praxe, ale s vystudovanou jinou vysokou školou, než FS TUL a zde zjišťovat nejen jejich jazykové kompetence, ale i pokud např. člověk s jinou odborností (např. ekonomické vzdělání) se může na technické pozici ve strojírenství lépe prosadit díky vyšší jazykové kompetenci, i když odbornost v oboru je nižší (např. pozice vedoucí projektu).

Pokud se vrátím k vlastním výsledkům výzkumu, tak jsem očekával, že angličtina bude upřednostňována, ale byl jsem překvapen, že takřka 100% studentů SŠ již mělo angličtinu jako první jazyk. Toto považuji za výrazný krok směrem k návaznosti. Naopak ze ZŠ, kdy od školního roku 2013/14 jsou povinné 2 cizí jazyky budou přecházet studenti na SŠ s ne vždy zajištěnou návazností v oblasti cizích jazyků. Tato změna na ZŠ je však též velmi výrazná, neboť dle výše uvedeného výzkumu vyplynulo, že vysokoškoláci a středoškoláci se průměrně domluví 1,6 jazyky, což by se mělo zlepšit na min hodnotu 2,0 pokud bude výuka kvalitní.

Na základě expertního rozhovoru s děkanem FS bylo zjištěno, že přijatí studenti jsou z předchozích stupňů vzdělávání nedostatečně vybaveni v oblasti jazyků, proto je třeba zejména na SŠ výuku posílit. Pan děkan rovněž vidí cíl výuky na FS zejména k získání odbornosti v jazyce a právě vylepšení úrovně jazyka ze SŠ. Roli jazyků v případě, že by chodili dostatečně připravení studenti ze SŠ nevidí zásadní. S tímto tvrzením však nemohu souhlasit, neboť na základě zpětné vazby od zaměstnavatelů mohu potvrdit, že je vyžadována aktivní znalost jazyků, což lze těžko dosáhnout, pokud student nebude po jistou dobu jazyk používat. Pokud by nebylo možné vyučovat jazyk po celou dobu, tak alespoň v posledním ročníku, čili před nástupem do zaměstnání, nebo na DSP program bych viděl zařazení jazyku, nebo zahraničního pobytu jako vhodné k lepšímu uspokojení potřeb zaměstnavatelů a tím pádem uplatnění absolventa na trhu práce.

Z uvedeného výzkumu bylo rovněž patrné, že se klesajícím věkem respondentů rovněž klesá znalost ruštiny. Dle požadavků hlavních průmyslových podniků (např. Škoda auto) se čím dál častěji požaduje od absolventů Ruština, neboť mnoho podniků nyní expanduje na Ruský trh. Z tohoto důvodu by se výuka tohoto jazyku měla zvážit.

Z výzkumu rovněž vyplynulo, že pouze přibližně 25% respondentů skupiny A používá v zaměstnání druhý jazyk. Z pozice pracujícího a s přihlédnutím k požadavku zaměstnavatelů vidím, že skutečnost je jiná a požaduje se komunikace v min. 2 jazycích, proto by zde bylo vhodné položit doplňkovou otázku. Je to dáno tím, že tato potřeba hovořit dvěma jazyky zde není, nebo že druhý jazyk nepoužívají z důvodu nedostatečné znalosti?

Též v případě, kdy většina respondentů ze skupin A a B (studenti VŠ a absolventi pracující 1-5let) uvedli, že vysoká škola nejvíce negativně ovlivnila jejich jazykový vývoj by bylo dobré znát další podrobnosti. Dle zpětného oslovení respondentů které bylo možné oslovit i po zpracování dotazníků to nebylo kvalitou, ale rozsahem výuky. Touto informací bohužel však nedisponuji v rámci dotazníků, proto by jí bylo vhodné do příštího podobného výzkumu zakomponovat.

ZÁVĚR

Předložená práce popisuje průběh jazykového vzdělávání od mateřské školy až po vysokou školu. Zaměřuje se zejména na jazykové vzdělávání na FS TUL a snaží se popsat proměnné, které mohou ovlivnit jazykovou úroveň absolventů, kteří opouští TUL.

Na základě dotazníkového šetření byly vyhodnoceny dotazníky, které byly rozdány respondentům na střední škole průmyslové ve třetím ročníku, FS TUL v posledním ročníku a absolventům, kteří již pracují v rozsahu 1-5 let. Navíc byl proveden expertní rozhovor s děkanem fakulty strojní TUL a Erasmus koordinátorkou rovněž na FS.

Obecně lze říci, že v posledních letech se zlepšují podmínky pro jazykové vzdělávání na většině úrovních. Od rozšiřujícího se počtu mateřských škol s výukou cizích jazyků, přes povinný první cizí jazyk od třetí třídy, či povinný další cizí jazyk na druhém stupni.

Na některých středních školách se však stále učí pouze jeden cizí jazyk. Např. u oboru „strojírenství“, který je stěžejní jako příprava na FS TUL je v RVP rozpor mezi klíčovými kompetencemi, kurikulárními rámci a učebním plánem, neboť pouze kurikulární rámec naznačuje, že by měly být na těchto SŠ učeny 2 cizí jazyky.

Dobrou úroveň výuky cizích jazyků mají gymnázia, kde se učí zpravidla 2 cizí jazyky s týdenní dotací 3 hodiny na každý, avšak při výběru vysoké školy je pak poměrně obtížné nalézt školy, kde se učí více jazyků. Často je vyučován jen jeden po dobu jednoho roku, což je i případ FS TUL.

Na základě expertního rozhovoru s děkanem FS TUL bylo zjištěno, že absolventi opouští školu s nedostatečnými jazykovými schopnostmi nejen v cizím, ale i v mateřském jazyce. Ze strany zaměstnavatelů je často zmiňováno nedostatečné jazykové vybavení absolventů. Z tohoto důvodu i z vlastní iniciativy se vedení fakulty již několik let snaží navýšit dotaci jazykového vyučování. Až nyní to vypadá, že kapacita katedry cizích jazyků bude v příštím roce dostatečná k tomu, aby bylo navýšení umožněno.

Zpočátku se plánuje navýšení výuky v rámci druhého ročníku ze současných 2 hodin týdně na 4 hodiny. Jako další krok by se měla jazyková výuka rozšířit i do ostatních ročníků BSP a v NMSP by pak mohl být prostor pro další cizí jazyk. Z rozhovoru rovněž vyplynulo, že velikou vinu na nízké jazykové úrovni absolventů má zejména nedostatečná jazyková úroveň studentů přicházejících ze SŠ.

V práci jsou též zmíněny možnosti, jak se student v rámci TUL může při studiu sám vzdělávat v oblasti jazyků (např. vnitřní jazyková škola, nebo zápis nepovinných předmětů).

Samostatnou kapitolou je program Erasmus, neboť zahraniční stáž je spatřována jako velká možnost zlepšení jazykových znalostí. Za účelem získání pohledu na program Erasmus a více informací ze strany vedení fakulty byl proveden expertní rozhovor s Erasmus koordinátorkou na FS TUL. Z rozhovoru zejména vyplynulo, že vedení FS má velmi pozitivní zpětnou vazbu od studentů na program a vidí jeho přínos pro jazykové vzdělávání. Vzhledem k jazykovému testování kandidátů dochází ke zlepšení jazykové úrovně již před samotným výjezdem. Často jsou rovněž tyto stáže/studijní programy prodlužovány.

Z vyhodnocení dotazníků je zřetelné, že u současných středoškoláků je kladen největší důraz na angličtinu, neboť 100% z nich jí má jako první cizí jazyk, na druhou stranu pouze 50% z nich se kdy učilo němčinu, kterou ovládá 79% absolventů. Z dotazníků dále vyplynulo, že úroveň prvního jazyka je u všech třech skupin statisticky shodná.

Velký rozdíl byl spatřen v představách středoškoláků o jazykovém vzdělávání na VŠ. Studenti SŠ často předpokládali, že budou plně pokračovat v jazykovém vzdělávání stejně jako na SŠ. Ovšem dle vyhodnocení dotazníků

zodpovězených absolventy i studenty VŠ je zřejmé, že byl většinou vyučován pouze jeden jazyk a nikoliv po celou dobu studia, jak se domnívali.

Z vyhodnocení otázky co nejvíce negativně ovlivnilo respondentův jazykový rozvoj vyplynulo, že u skupiny jak VŠ, tak i pracujících respondentů byl nejvýraznější negativní činitel vysoká škola s přibližně polovinou případů.

Zcela závěrem lze říci, že výuka na FS TUL není dle požadavků zaměstnavatelů, samotných studentů, ale i vedení fakulty dostatečná. Ve srovnání s ostatními stejně zaměřenými fakultami zde sice nejsou výrazné rozdíly (např. že by jiná stejně zaměřená fakulta učila 2 jazyky po celou dobu studia) avšak FS TUL poskytuje z porovnávaných jazyk v nejnižší hodinové dotaci 0+2 po dobu pouze dvou semestrů za celou dobu studia BSP+NMSP. Problémem se však též ukazuje jazyková úroveň žáků opouštějících střední školu. Pozitivní zprávou tedy je uvědomění problému ze strany vedení FS a vidina brzké realizace posílení jazykového vzdělání na FS TUL.

Použitá literatura

- BALADOVÁ, Gabriela. *Výuka metodou CLIL* [online]. 12. 2. 2009 [cit. 2013-03-15]. Dostupné z: <http://clanky.rvp.cz/clanek/c/ZVAB/2965/VYUKA-METODOU-CLIL.html/>
- BRIŠ, Radim, LITSCHMANNOVÁ Martina: *Statistika II*. Ostrava: VŠB 2007. ISBN 978-80-248-1482-7
- Česká školní inspekce: *Tématická zpráva - Souhrnné poznatky o podpoře a rozvoji výuky cizích jazyků v předškolním, základním a středním vzdělávání v období let 2006-2009*. Praha, 2010.
- European Commission, 2011. *The Bologna Process - Towards the European Higher Education*. [vid. 30. 04. 2013]. Dostupné z: http://ec.europa.eu/education/higher-education/bologna_en.htm
- *European Commission: Education & Training* [online]. c2013 [cit. 2013-05-31]. Dostupné z : http://ec.europa.eu/education/lifelong-learning-programme/erasmus_en.htm.
- HARDING ESCH, Edith, RILEY, Philip: *Bilingvní rodina*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-358-1.
- KALHOUS, Zdeněk, OBST, Otto a kol. *Školní didaktika*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-253-X.
- LOJOVÁ, Gabriela, VLČKOVÁ, Kateřina: *Styly a strategie učení ve výuce cizích jazyků*. Praha: Portál 2011. ISBN 978-80-7367-876-0
- *Macmillan Education: Společný evropský referenční rámec pro jazyky*. [online]. [cit. 2013-05-30]. Dostupné z : <http://www.macmillan.cz/cef.htm#.UcstL-f0FNt>.
- *Metodický portál: Inspirace a zkušenosti učitelů* [online]. [cit. 2013-05-15]. Dostupné z: <http://www.rvp.cz>.
- MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ , MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. *MŠMT: Statistické ročenky školství výkonové ukazatele* [online]. MŠMT, ©2013 [cit. 2013-01-05]. Dostupné z: <http://toiler.uiv.cz/rocenka/rocenka.asp>.
- NOVOTNÁ, Renata: *Výuka cizích jazyků od 90. let po současnost – z pohledu vzdělávací politiky – DP*, Masarykova univerzita v Brně, Filozofická fakulta, Ústav pedagogických věd, 2007
- OECD (2012), *Education at a Glance 2012: OECD Indicators*, OECD Publishing. [online]. 2013 [cit. 2013-05-06]. Dostupné z : <http://dx.doi.org/10.1787/eag-2012-en>

- PRŮCHA, J: *Srovnávací pedagogika*. Praha: Portál 2006. ISBN 80-7367-155-7
- Rámcový vzdělávací program pro gymnázia. [online]. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2007. 100 s. [cit. 2013-04-28]. Dostupné z: http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVPG-2007-07_final.pdf. ISBN 978-80-87000-11-3.
- Rámcový vzdělávací program pro obor vzdělání 23-41-M/01 Strojírenství [online]. Praha: MŠMT 2007 [cit. 2013-04-28]. Dostupné z: <http://www.zpd.nuov.cz/RVP/ML/RVP%202341M01%20Strojirenstvi.pdf> ISBN 978-80-87000-11-3.
- Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání. [online]. Praha: Výzkumný ústav pedagogický v Praze, 2007. 126 s. [cit. 2013-04-28]. Dostupné z : http://www.vuppraha.cz/wp-content/uploads/2009/12/RVPZV_2007-07.pdf
- RICHTEROVÁ, Kateřina: *Specifika bilingvní výchovy u dětí předškolního a mladšího školního věku. Předsudky o bilingvních dětech – DP*. Masarykova univerzita v Brně, Pedagogická fakulta, Institut výzkumu školního vzdělávání, 2011
- SLAVÍK, Milan a kol.: *Vysokoškolská pedagogika*. Praha: Grada, 2012. ISBN 978-80-247-4054-6.
- ŠMÍDOVÁ, Tereza a kol. *CLIL ve výuce. Jak zapojit cizí jazyky do výuky*. Praha: Národní ústav pro vzdělávání, 2012. ISBN 978-80-87652-57-2.
- Studijní plán strojírenských oborů [online] [cit. 2013-04-28] Dostupné z :<http://www.vutbr.cz>
- Studijní plán strojírenských oborů [online] [cit. 2013-04-28] Dostupné z :<http://www.cvut.cz>
- Studijní plán strojírenských oborů [online] [cit. 2013-04-28] Dostupné z :<http://www.czu.cz>
- Studijní plán strojírenských oborů [online] [cit. 2013-04-28] Dostupné z :<http://www.vsb.cz>
- TU v Liberci Fakulta strojírenství: Informace o studiu a vnitřní předpisy fakulty 2012/2013

- TUL FS: *Výroční zpráva o činnosti 2012*. Liberec [online] [cit. 2013-05-11]
Dostupné z :<http://www.fs.tul.cz/cz/informace-o-fakulte/vyrocnizpravy/>

Seznam Příloh

Příloha č.1 Dotazník pro studenty střední školy průmyslové (skupina C)

Příloha č.2 Dotazník pro studenty FS TUL (skupina B)

Příloha č.3 Dotazník pro absolventy pracující v rozmezí 1- 5 let (skupina A)

Příloha č. 4 Evropský referenční rámec pro cizí jazyky

Příloha č.1 Dotazník pro studenty střední školy průmyslové (skupina C)

1.) V kolika letech jste se začali učit váš 1. cizí jazyk a jaký to byl?

.....letjazyk

2.) V kolika letech jste se začali učit váš 2. cizí jazyk a jaký to byl?

.....letjazyk

– v případě, že hovoříte jen jedním jazykem - proškrtněte

3.) V kolika letech jste se začali učit váš další cizí jazyk a jaký to byl?

.....letjazyk

.....letjazyk

– v případě, že hovoříte nižším počtem jazyků - proškrtněte

4.) Jak hodnotíte vaši současnou znalost vašeho 1.cizího jazyka?

a)C2 - úroveň rodilého mluvčího

b)B2/C1 schopen studovat/pracovat v tomto jazyce - rozumím téměř všemu

c)A2/B1 rozumím běžným situacím, při projevu dělám gramatické chyby

d) A1 jsem schopen se domluvit s velkými obtížemi a pouze v základních situacích

e)nejsem schopen se domluvit

5.) Jak hodnotíte vaši současnou znalost vašeho 2.cizího jazyka?

a)C2 - úroveň rodilého mluvčího

b)B2/C1 schopen studovat/pracovat v tomto jazyce - rozumím téměř všemu

c)A2/B1 rozumím běžným situacím, při projevu dělám gramatické chyby

d) A1 jsem schopen se domluvit s velkými obtížemi a pouze v základních situacích

e)nejsem schopen se domluvit/neučil jsem se 2.jazyk

6.) Jak hodnotíte vaši tnou znalost vašeho dalšího cizího jazyka?

možnosti stejné jako v předchozím bodu: 3.jazyk

4.jazyk

7.) Byl jste seznámen s výukou cizích jazyků již před nástupem na ZŠ?

a) ano – bilingvní rodina/dlouhodobý pobyt v zahraničí

b) ano – specifikujte

c) ne

8.) Jak hodnotíte kvalitu vaší jazykové výuky na 1. stupni ZŠ?

a) vynikající – jazyk mne bavil a dostal jsem dobrý základ

b) výuka nebyla špatná, ale šla by udělat lépe

c) výuka nebyla kvalitní, ale přesto jsem něco pochytit

d) zcela nevhodný způsob výuky – prosím popište

.....
.....
.....

e) neměl jsem výuku cizích jazyků na prvním stupni

9.) Jak hodnotíte kvalitu vaší jazykové výuky na 2. stupni ZŠ?

(příp. nižším stupni víceletého gymnázia)

a) vynikající – jazyk mne bavil a zlepšoval jsem dobrý základ

b) výuka nebyla špatná, ale šla by udělat lépe

c) výuka nebyla kvalitní, ale přesto jsem něco pochytit

d) zcela nevhodný způsob výuky – prosím popište

.....
.....
.....

10.) Jak hodnotíte kvalitu vaší jazykové výuky na SŠ?

a) vynikající – jazyk mne bavil a cítil jsem neustálé zlepšování již dobrých znalostí

b) výuka nebyla špatná, ale šla by udělat lépe

c) výuka nebyla kvalitní, ale přesto jsem něco pochytit

d) zcela nevhodný způsob výuky – prosím popište

.....
.....
.....

11.) Pokračoval jste výuku všech jazyků ze ZŠ (příp. nižšího stupně víceletého gymnázia) i na SŠ?

a) ano 3/více jazyků

b) ano obou jazyků

c) ne – studoval jsem 2 jazyky, ale min jeden jiný

d) ano, jednoho jazyka

e) ne, ale jiný jazyk

f) na SŠ nebylo pokračováno výukou cizích jazyků

12.) Kolik jazyků, které, jak dlouho a v jaké hodinové dotaci se nyní učíte na SŠ

1.jazyk se učímhod. týdně (po celou dobu studia na SŠ/od....ročníku)

2.jazyk se učímhod. týdně (po celou dobu studia na SŠ/od....ročníku)

3.jazyk se učímhod. týdně (po celou dobu studia na SŠ/od....ročníku)

13.) Z kolika cizích jazyků budete maturovat?

a) 3 jazyky

b) 2 jazyky

c) 1 jazyk

d) žádný jazyk

14.) Na jakou VŠ se chystáte?

(prosím uveďte nejpravděpodobnější variantu – proškrtněte pokud se nechystáte na VŠ)

.....

15.) Předpokládáte pokračování výuky cizích jazyků ze SŠ i na VŠ?

- a) ano 3/více jazyků
- b) ano obou jazyků
- c) ne – na cílové VŠ se učí 2 jazyky, ale min jeden jiný
- d) ano, jednoho jazyka
- e) ne, ale na VŠ se učí jiný jazyk
- f) ne, na VŠ nebudou jazyky vyučovány
- g) nemám tuto informaci
- h) nechystám se na VŠ

16.) Předpokládáte výuku všech jazyků po celou dobu studia na VŠ?

- a) ano
- b) ne - po následující dobu následující jazyky: 1.jazyk po
doby.....semestrů
- 2.jazyk po
doby.....semestrů
- 3.jazyk po
doby.....semestrů
- c) nemám tuto informaci
- d) nechystám se na VŠ

17.) Předpokládáte výuku cizího jazyku již od prvního ročníku VŠ?

- a) ano
- b) ano, ale uvítal bych to později – začátek studia bude náročný
- c) ne, budu mít cizí jazyk až od.....ročníku, ale uvítal bych to již od 1.ročníku

- d) *ne, budu mít cizí jazyk od.....ročníku a jsem rád, že ne dříve – začátek studia bude náročný*
- e) *nebudu mít na VŠ cizí jazyk*
- f) *nemám tuto informaci*
- g) *nehystám se na VŠ*

18.) Považujete rozsah výuky jazyků na VŠ, kam se chystáte za dostatečný

- a) *jednoznačně ano*
- b) *spíše ano*
- c) *spíše ne*
- d) *jednoznačně ne*
- e) *nemám tuto informaci*
- f) *nehystám se na VŠ*

19.) Přistoupil byste k dalšímu vzdělávání cizích jazyků (jazyková škola, soukromý lektor, jazykový pobyt)?

- a) *ano – soukromý lektor/jazyková škola*
- b) *ano – jazykový pobyt/zahraniční stáž*
- c) *měl bych zájem, ale nemohu z důvodu.....*
- d) *nebudu mít zájem*

20.) Uvítal byste na VŠ jazykovou výuku na úkor odborných předmětů?

- a) *jednoznačně ano, jazyk je velmi důležitý a určitě by se našel odborný předmět, který by šlo vynechat*
- b) *spíše ano, ale bojím se pak nedostatečného vzdělání ve vybraném oboru*
- c) *ne – všechny odborné předměty na VŠ jsou určitě potřeba*
- d) *ne – nemám rád jazyky*

e) *nehystám se na VŠ*

21.) Co (příp.kdo) nejvýrazněji přispěl(o) k vašemu jazykovému rozvoji?

a) *1. stupeň ZŠ*

b) *2. stupeň ZŠ*

c) *SŠ*

d) *VŠ*

e) *jiné jazykové vzdělávání*

f) *zahraniční stáž*

g) *jiný*

činitel.....

22.) Co (příp.kdo) nejvíce negativně ovlivnil(o) váš jazykový rozvoj?

a) *1. stupeň ZŠ*

b) *2. stupeň ZŠ*

c) *SŠ*

d) *VŠ*

e) *jiné jazykové vzdělávání*

f) *zahraniční stáž*

g) *jiný činitel*

23.) Jak důležitý bude dle Vašeho názoru cizí jazyk ve vašem povolání?

a) *Zcela důležitý- každodenní použití*

b) *Spíše důležitý- občasná komunikace*

c) *Méně důležitý – použiji ho velmi zřídka*

d) *Nedůležitý – nebudu v zaměstnání používat cizí jazyk*

24.) Zaškrtněte, které cizí jazyky si myslíte, že budete používat ve vašem povolání?

- a) *Anglický jazyk*
- b) *Německý jazyk*
- c) *Ruský jazyk*
- d) *Francouzský jazyk*
- e) *Španělský jazyk*
- f) *jiné – specifikujte*

.....

25.) Myslíte, že máte šanci z hlediska cizího jazyku uspět u přijímacího pohovoru na povolání, které by se vám líbilo?

- a) *Jednoznačně ano*
- b) *S menší přípravou ano*
- c) *S náročnější přípravou (např. jazykový kurz) snad ano*
- d) *nevím*
- e) *spíše ne – zkusím to, případně se poohlédnu po jiném zaměstnání*
- f) *rozhodně ne – rovnou se poohlédnu po méně náročném zaměstnání*

Údaje o SŠ

.....

ročník....

Příloha č.2 Dotazník pro studenty FS TUL (skupina B)

1.) V kolika letech jste se začali učit váš 1. cizí jazyk a jaký to byl?

.....letjazyk

2.) V kolika letech jste se začali učit váš 2. cizí jazyk a jaký to byl?

.....letjazyk

– v případě, že hovoříte jen jedním jazykem - proškrtněte

3.) V kolika letech jste se začali učit váš další cizí jazyk a jaký to byl?

.....letjazyk

.....letjazyk

– v případě, že hovoříte nižším počtem jazyků - proškrtněte

4.) Jak hodnotíte vaši současnou znalost vašeho 1.cizího jazyka?

a)C2 - úroveň rodilého mluvčího

b)B2/C1 schopen studovat/pracovat v tomto jazyce - rozumím téměř všemu

c)A2/B1 rozumím běžným situacím, při projevu dělám gramatické chyby

d) A1 jsem schopen se domluvit s velkými obtížemi a pouze v základních situacích

e)nejsem schopen se domluvit

5.) Jak hodnotíte vaši současnou znalost vašeho 2.cizího jazyka?

a)C2 - úroveň rodilého mluvčího

b)B2/C1 schopen studovat/pracovat v tomto jazyce - rozumím téměř všemu

c)A2/B1 rozumím běžným situacím, při projevu dělám gramatické chyby

d) A1 jsem schopen se domluvit s velkými obtížemi a pouze v základních situacích

e)nejsem schopen se domluvit/neučil jsem se 2.jazyk

6.) Jak hodnotíte vaši současnou znalost vašeho dalšího cizího jazyka?

možnosti stejné jako v předchozím bodu: 3.jazyk

4.jazyk

7.) Byl jste seznámen s výukou cizích jazyků již před nástupem na ZŠ?

a) ano – bilingvní rodina/dlouhodobý pobyt v zahraničí

b) ano – specifikujte

c) ne

8.) Jak hodnotíte kvalitu vaší jazykové výuky na 1. stupni ZŠ?

a) vynikající – jazyk mne bavil a dostal jsem dobrý základ

b) výuka nebyla špatná, ale šla by udělat lépe

c) výuka nebyla kvalitní, ale přesto jsem něco pochytit

d) zcela nevhodný způsob výuky – prosím popište

.....
.....

e) neměl jsem výuku cizích jazyků na prvním stupni

9.) Jak hodnotíte kvalitu vaší jazykové výuky na 2. stupni ZŠ?

(příp. nižším stupni víceletého gymnázia)

a) vynikající – jazyk mne bavil a zlepšoval jsem dobrý základ

b) výuka nebyla špatná, ale šla by udělat lépe

c) výuka nebyla kvalitní, ale přesto jsem něco pochytit

d) zcela nevhodný způsob výuky – prosím popište

.....
.....

10.) Jak hodnotíte kvalitu vaší jazykové výuky na SŠ?

a) vynikající – jazyk mne bavil a cítil jsem neustálé zlepšování již dobrých znalostí

b) výuka nebyla špatná, ale šla by udělat lépe

c) výuka nebyla kvalitní, ale přesto jsem něco pochytit

d) zcela nevhodný způsob výuky – prosím popište

.....
.....

11.) Pokračoval jste výuku všech jazyků ze ZŠ (příp. nižšího stupně víceletého gymnázia) i na SŠ?

a) ano 3/více jazyků

b) ano obou jazyků

c) ne – studoval jsem 2 jazyky, ale min jeden jiný

d) ano, jednoho jazyka

e) ne, ale jiný jazyk

f) na SŠ nebylo pokračováno výukou cizích jazyků

12.) Z kolika cizích jazyků jste maturoval?

a) 3 jazyky

b) 2 jazyky

c) 1 jazyk

d) žádný jazyk

13.) Jak hodnotíte kvalitu vaší jazykové výuky na VŠ?

a) velmi kvalitní, během výuky byly velmi rozvinuty moje jazykové schopnosti

b) výuka nebyla špatná, ale šla by udělat lépe

c) výuka nebyla kvalitní, ale přesto jsem něco pochytil

d) zcela nevhodný způsob výuky – prosím popište

.....
.....

14.) Pokračoval jste výuku všech jazyků ze SŠ i na VŠ?

a) ano 3/více jazyků

- b)ano obou jazyků*
- c)ne – studoval jsem 2 jazyky, ale min jeden jiný*
- d)ano, jednoho jazyka*
- e)ne, ale jiný jazyk*
- f)ne, na VŠ nebyly jazyky vyučovány*

15.) Pokud ne, přistoupil jste k dalšímu vzdělávání (jazyková škola, soukromý lektor, jazykový pobyt)?

- a)ano – soukromý lektor/jazyková škola*
- b)ano – jazykový pobyt/zahraniční stáž*
- c)ne, ale měl bych zájem*
- d)neměl jsem zájem*

16.) Měl jste výuku cizího jazyku již od prvního ročníku VŠ?

- a) ano*
- b) ano, ale uvítal bych to později*
- c) ne, měl jsem od.....ročníku, ale uvítal bych to od 1.ročníku*
- d) ne, měl jsem od.....ročníku a jsem rád, že ne dříve – začátek studia byl náročný*
- e) neměl jsem na VŠ cizí jazyk*

17.) Jaký cizí jazyk a kolik hodin týdně jste měl na VŠ?

- 1.jazyk v dotacihod. týdně (po celou dobu studia na VŠ/po dobu....semestrů)*
- 2.jazyk v dotacihod. týdně (po celou dobu studia na VŠ/po dobu....semestrů)*
- 3.jazyk v dotacihod. týdně (po celou dobu studia na VŠ/po dobu....semestrů)*

18.) Považujete to za dostatečné?

- a) *nikoliv*
- b) *v té době ano, ale nyní vidím, že to bylo málo*
- c) *ano - bylo to přiměřené*
- d) *pro mne to bylo až příliš*
- e) *neměl jsem cizí jazyk*

19.) Uvítal byste jazykovou výuku na úkor odborných předmětů?

- a) *jednoznačně ano, vyučuje se spoustu přebytečných odborných předmětů*
- b) *ano, ale v omezené míře, nebo nad rámec současného rozvrhu*
- c) *ne – všechny odborné předměty jsou potřeba*
- d) *ne – nemám rád jazyky*

20.) Co (příp.kdo) nejvýrazněji přispěl(o) k vašemu jazykovému rozvoji?

- a) *1. stupeň ZŠ*
- b) *2. stupeň ZŠ*
- c) *SŠ*
- d) *VŠ*
- e) *jiné jazykové vzdělávání*
- f) *zahraniční stáž*
- g) *jiný*
činitel.....

21.) Co (příp.kdo) nejvíce negativně ovlivnil(o) váš jazykový rozvoj?

- a) *1. stupeň ZŠ*
- b) *2. stupeň ZŠ*
- c) *SŠ*
- d) *VŠ*

e) *jiné jazykové vzdělávání*

f) *zahraniční stáž*

g) *jiný činitel*

.....

22.) Přemýšlíte o dalším vzdělávání v oblasti jazyků/kdy?

a) *vzdělávám se již nyní*

b) *ano v horizontu,.....let začnu*

c) *rád bych, ale nemám čas*

d) *ne – nepřemýšlím o tom*

23.) Absolvoval jste zahraniční stáž/pobyt, případně o něm přemýšlíte?

a) *absolvoval více než půl roku*

b) *absolvoval půl roku*

c) *absolvoval méně než 3 měsíce*

d) *neabsolvoval, ale chystám se*

e) *láká mne to, ale stáž/pobyt bych nezvládl z jazykových důvodů*

f) *stáž mne vůbec neláká*

24.) Jak důležitý bude dle Vašeho názoru cizí jazyk ve vašem povolání?

a) *Zcela důležitý- každodenní použití*

b) *Spíše důležitý- občasná komunikace*

c) *Méně důležitý – použiji ho velmi zřídka*

d) *Nedůležitý – nebudu v zaměstnání používat cizí jazyk*

25.) Zaškrtněte, které cizí jazyky si myslíte, že budete používat ve vašem povolání?

- a) *Anglický jazyk*
- b) *Německý jazyk*
- c) *Ruský jazyk*
- d) *Francouzský jazyk*
- e) *Španělský jazyk*
- f) *jiné – specifikujte*

.....

26.) Myslíte, že máte šanci z hlediska cizího jazyku uspět u přijímacího pohovoru na povolání, které by se vám líbilo?

- a) *Jednoznačně ano*
- b) *S menší přípravou ano*
- c) *S náročnější přípravou (např. jazykový kurz) snad ano*
- d) *nevím*
- e) *spíše ne – zkusím to, případně se poohlédnu po jiném zaměstnání*
- f) *rozhodně ne – rovnou se poohlédnu po méně náročném zaměstnání*

Údaje o VŠ

.....

ročník....

Údaje o absolvované SŠ

.....

Příloha č.3 Dotazník pro absolventy pracující v rozmezí 1- 5 let (skupina A)

1.) V kolika letech jste se začali učit váš 1. cizí jazyk a jaký to byl?

.....letjazyk

2.) V kolika letech jste se začali učit váš 2. cizí jazyk a jaký to byl?

.....letjazyk

– v případě, že hovoříte jen jedním jazykem - proškrtněte

3.) V kolika letech jste se začali učit váš další cizí jazyk a jaký to byl?

.....letjazyk

.....letjazyk

– v případě, že hovoříte nižším počtem jazyků - proškrtněte

4.) Jak hodnotíte vaši současnou znalost vašeho 1.cizího jazyka?

a)C2 - úroveň rodilého mluvčího

b)B2/C1 schopen studovat/pracovat v tomto jazyce - rozumím téměř všemu

c)A2/B1 rozumím běžným situacím, při projevu dělám gramatické chyby

d) A1 jsem schopen se domluvit s velkými obtížemi a pouze v základních situacích

e)nejsem schopen se domluvit

5.) Jak hodnotíte vaši současnou znalost vašeho 2.cizího jazyka?

a)C2 - úroveň rodilého mluvčího

b)B2/C1 schopen studovat/pracovat v tomto jazyce - rozumím téměř všemu

c)A2/B1 rozumím běžným situacím, při projevu dělám gramatické chyby

d) A1 jsem schopen se domluvit s velkými obtížemi a pouze v základních situacích

e)nejsem schopen se domluvit/neučil jsem se 2.jazyk

6.) Jak hodnotíte vaši současnou znalost vašeho dalšího cizího jazyka?

možnosti stejné jako v předchozím bodu: 3.jazyk

4.jazyk

7.) Byl jste seznámen s výukou cizích jazyků již před nástupem na ZŠ?

a) ano – bilingvní rodina/dlouhodobý pobyt v zahraničí

b) ano – specifikujte

c) ne

8.) Jak hodnotíte kvalitu vaší jazykové výuky na 1. stupni ZŠ?

a) vynikající – jazyk mne bavil a dostal jsem dobrý základ

b) výuka nebyla špatná, ale šla by udělat lépe

c) výuka nebyla kvalitní, ale přesto jsem něco pochytit

d) zcela nevhodný způsob výuky – prosím popište

.....
.....
.....

e) neměl jsem výuku cizích jazyků na prvním stupni

9.) Jak hodnotíte kvalitu vaší jazykové výuky na 2. stupni ZŠ?

(příp. nižším stupni víceletého gymnázia)

a) vynikající – jazyk mne bavil a zlepšoval jsem dobrý základ

b) výuka nebyla špatná, ale šla by udělat lépe

c) výuka nebyla kvalitní, ale přesto jsem něco pochytit

d) zcela nevhodný způsob výuky – prosím popište

.....
.....

10.) Jak hodnotíte kvalitu vaší jazykové výuky na SŠ?

a) vynikající – jazyk mne bavil a cítil jsem neustálé zlepšování již dobrých znalostí

b) výuka nebyla špatná, ale šla by udělat lépe

c) výuka nebyla kvalitní, ale přesto jsem něco pochytit

d) zcela nevhodný způsob výuky – prosím popište

.....
.....

11.) Pokračoval jste výuku všech jazyků ze ZŠ (příp. nižšího stupně víceletého gymnázia) i na SŠ?

a) ano 3/více jazyků

b) ano obou jazyků

c) ne – studoval jsem 2 jazyky, ale min jeden jiný

d) ano, jednoho jazyka

e) ne, ale jiný jazyk

f) na SŠ nebylo pokračováno výukou cizích jazyků

12.) Z kolika cizích jazyků jste maturoval?

a) 3 jazyky

b) 2 jazyky

c) 1 jazyk

d) žádný jazyk

13.) Jak hodnotíte kvalitu vaší jazykové výuky na VŠ?

a) velmi kvalitní, během výuky byly velmi rozvinuty moje jazykové schopnosti

b) výuka nebyla špatná, ale šla by udělat lépe

c) výuka nebyla kvalitní, ale přesto jsem něco pochytit

d) zcela nevhodný způsob výuky – prosím popište

.....
.....

14.) Pokračoval jste výuku všech jazyků ze SŠ i na VŠ?

a) ano 3/více jazyků

b) ano obou jazyků

c) *ne – studoval jsem 2 jazyky, ale min jeden jiný*

d) *ano, jednoho jazyka*

e) *ne, ale jiný jazyk*

f) *ne, na VŠ nebyly jazyky vyučovány*

15.) Pokud ne, přistoupil jste k dalšímu vzdělávání (jazyková škola, soukromý lektor, jazykový pobyt)?

a) *ano – soukromý lektor/jazyková škola*

b) *ano – jazykový pobyt/zahraniční stáž*

c) *ne, ale měl bych zájem*

d) *neměl jsem zájem*

16.) Měl jste výuku cizího jazyku již od prvního ročníku VŠ?

f) *ano*

g) *ano, ale uvítal bych to později*

h) *ne, měl jsem od.....ročníku, ale uvítal bych to od 1.ročníku*

i) *ne, měl jsem od.....ročníku a jsem rád, že ne dříve – začátek studia byl náročný*

j) *neměl jsem na VŠ cizí jazyk*

17.) Jaký cizí jazyk a kolik hodin týdně jste měl na VŠ?

4.jazyk v dotacihod. týdně (po celou dobu studia na VŠ/po dobu.....semestrů)

5.jazyk v dotacihod. týdně (po celou dobu studia na VŠ/po dobu.....semestrů)

6.jazyk v dotacihod. týdně (po celou dobu studia na VŠ/po dobu.....semestrů)

18.) Považujete to za dostatečné?

f) *nikoliv*

g) *v té době ano, ale nyní vidím, že to bylo málo*

- h) ano - bylo to přiměřené*
- i) pro mne to bylo až příliš*
- j) neměl jsem cizí jazyk*

19.) Uvítal byste jazykovou výuku na úkor odborných předmětů?

- e) jednoznačně ano, vyučuje se spoustu přebytných odborných předmětů*
- f) ano, ale v omezené míře, nebo nad rámec současného rozvrhu*
- g) ne – všechny odborné předměty jsou potřeba*
- h) ne – nemám rád jazyky*

20.) Co (příp.kdo) nejvýrazněji přispěl(o) k vašemu jazykovému rozvoji?

- h) 1. stupeň ZŠ*
- i) 2. stupeň ZŠ*
- j) SŠ*
- k) VŠ*
- l) jiné jazykové vzdělávání*
- m) zahraniční stáž*
- n) jiný*
činitel.....

21.) Co (příp.kdo) nejvíce negativně ovlivnil(o) váš jazykový rozvoj?

- h) 1. stupeň ZŠ*
- i) 2. stupeň ZŠ*
- j) SŠ*
- k) VŠ*
- l) jiné jazykové vzdělávání*
- m) zahraniční stáž*

n) *jiný činitel*

.....
22.) Přemýšlíte o dalším vzdělávání v oblasti jazyků/kdy?

- e) *vzdělávám se již nyní*
- f) *ano v horizontu,.....let začnu*
- g) *rád bych, ale nemám čas*
- h) *ne – nepřemýšlím o tom*

23.) Absolvoval jste zahraniční stáž/pobyt, případně o něm přemýšlíte?

- g) *absolvoval více než půl roku*
- h) *absolvoval půl roku*
- i) *absolvoval méně než 3 měsíce*
- j) *neabsolvoval, ale chystám se*
- k) *láká mne to, ale stáž/pobyt bych nezvládl z jazykových důvodů*
- l) *stáž mne vůbec neláká*

24.) Jak důležitý je dle Vašeho názoru cizí jazyk ve vašem povolání?

- a) *Zcela důležitý- každodenní použití*
- b) *Spíše důležitý- občasná komunikace*
- c) *Méně důležitý – použiji ho velmi zřídka*
- d) *Nedůležitý – nebudu v zaměstnání používat cizí jazyk*

25.) Zaškrtněte, které cizí jazyky používáte ve vašem povolání?

- a) *Anglický jazyk*
- b) *Německý jazyk*
- c) *Ruský jazyk*
- d) *Francouzský jazyk*
- e) *Španělský jazyk*

f) *jiné – specifikujte*

.....

26.) Myslíte, že jste byli z hlediska cizího jazyku připraveni na zaměstnání, které jste chtěli získat?

a) *Jednoznačně ano*

b) *Spíše ano*

c) *spíše ne*

d) *rozhodně ne*

27.) Pokud byla odpověď na Vaši předchozí otázku negativní, jak jste řešili nastalou situaci?

a) *Další vzdělávání v oblasti cizích jazyků?*

b) *Zahraniční stáž*

c) *Výběr méně náročného povolání*

d) *jiné řešení*

.....
.....

Údaje o VŠ

.....

ročník....

Údaje o absolvované SŠ

.....

Zaměstnavatel

(nepovinné).....

Příloha č. 4 Evropský referenční rámec pro cizí jazyky (Macmillan 2013)

A 1 - Rozumí známým výrazům z každodenního života a základním frázím zaměřeným na uspokojování konkrétních potřeb a umí je také používat. Umí představit sebe a ostatní a klást jiné osobě otázky například o tom, kde žije, o lidech, které zná, a o věcech, které má, a sám na podobné otázky také odpovídat. Dokáže se jednoduchým způsobem domluvit za předpokladu, že druhá osoba mluví pomalu a zřetelně a je připravena pomoci.

A 2 - Rozumí větám a často používaným výrazům vztahujícím se k oblastem, které se ho bezprostředně týkají (např. velmi základní osobní a rodinné informace, nakupování, místopis, zaměstnání). Může komunikovat při jednoduchých a rutinních úkolech, které vyžadují jednoduchou a přímou výměnu informací o známých a běžných záležitostech. Umí s pomocí jednoduchých výrazů popsat aspekty svého vzdělání, bezprostřední okolí a bezprostřední potřeby.

B 1 - Rozumí hlavním bodům jasné spisovné řeči o známých záležitostech, s nimiž se setkává v práci, ve škole, ve volném čase atd. Umí si poradit s většinou situací, které se mohou vyskytnout při cestování v oblasti, kde se mluví daným jazykem. Píše jednoduché souvislé texty o dobře známých tématech nebo o tématech, která ho zajímají. Umí popsat zážitky a události, sny, naděje a ambice a stručně zdůvodnit a vysvětlit své názory a plány.

B 2 - Rozumí hlavním myšlenkám složitých textů pojednávajících jak o konkrétních, tak o abstraktních tématech, včetně odborných diskusí ve svém oboru. Dokáže konverzovat s určitou mírou plynulostí a spontánností, která umožňuje běžné rozhovory s rodilými mluvčími bez napětí pro některou ze stran. Píše jasně podrobné texty o řadě různých témat a vysvětluje svůj názor na aktuální problémy a uvádí výhody a nevýhody různých možností.

C 1 - Rozumí řadě různých náročných a delších textů a rozeznává jejich skrytý význam. Vyjadřuje se plyně a spontánně bez příliš zřejmého hledání slov. Užívá jazyk flexibilně a efektivně pro společenské, studijní a profesní účely. Píše jasné, dobře strukturované podrobné texty o složitých tématech, přičemž používá různé nástroje pro uspořádání, členění a soudržnost svého pojednání.

C 2 - Rozumí bez námahy téměř všemu, co slyší nebo čte. Umí shromažďovat informace z různých ústních a písemných zdrojů a tyto informace znovu uspořádat do souvislého celku. Umí se vyjadřovat spontánně, velmi plyně a přesně, rozlišuje jemné významové odstíny i ve složitějších situacích.